

**Azərbaycan Respublikasının
Mərkəzi Bankı**

**31 dekabr 2015-ci il tarixinə
Maliyyə Hesabatları**

Mündəricat

Müstəqil Auditorların Hesabatı.....	3
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	4
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	5
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	6
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	7
Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər	8
1 Giriş.....	8
2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları	10
3 Əsas uçot siyasətləri	11
4 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	20
5 Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	20
6 Ticarət qiymətli kağızları	21
7 Törəmə maliyyə alətləri	22
8 İnvestisiya qiymətli kağızları	23
9 Banklara verilmiş kreditlər.....	24
10 Torpaq, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər.....	28
11 Sair aktivlər	30
12 Dövrüyyədə olan əskinaslar və sikkələr.....	30
13 Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	31
14 Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31
15 Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər.....	31
16 Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	31
17 Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	31
18 Sair öhdəliklər	32
19 Kapital	32
20 Faiz gəlirləri və xərcləri	33
21 Haqq və komissiya gəlirləri	33
22 Haqq və komissiya xərcləri	33
23 İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	34
24 Risklərin idarə edilməsi.....	35
25 Kapitalın idarə olunması	46
26 Əməliyyat icarəsi	46
27 Şərti öhdəliklər	46
28 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar.....	47
29 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı	50

KPMG Azerbaijan Limited
Port Baku, Cənub qülləsi, 12cimərtəbə
153, Neftçilər Prospekti
AZ1010, Bakı, Azərbaycan

Telefon +994 (12) 404 8910/11
Faks +994 (12) 404 8914
İnternet www.kpmg.az

Müstəqil Auditorların Hesabatı

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinə

Biz əlavə olunan Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("Bank") 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə bitmiş il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, eləcə də əsas uçot siyasətlərinin xülasəsi və sair izahedici məlumatları özündə ehtiva edən qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdimatına, habelə saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli səhvlərin müşahidə olunmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin qənaətinə əsasən zəruri sayılan daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorların Məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit əsasında həmin maliyyə hesabatları üzrə rəy bildirməkdir. Biz audit yoxlamasını Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Həmin standartlar bizdən etik tələblərə riayət etməyimizi, eləcə də maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhriflərin olmadığına kifayət qədər əminliyin əldə edilməsi üçün audit planlaşdırmağımızı və həyata keçirməyimizi tələb edir.

Audit zamanı maliyyə hesabatlarındakı məbləğ və açıqlamalara dair audit sübutlarının əldə olunması üzrə prosedurlar yerinə yetirilir. Prosedurlar auditorun mühakiməsi, habelə maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq mühüm səhv risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Həmin riskləri qiymətləndirərkən, auditor şəraitə uyğun olaraq audit prosedurlarının planlaşdırılması məqsədilə Bankın daxili nəzarət sistemini, həmin sistemin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, Bank tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi ilə əlaqədar olaraq nəzərdən keçirir. Auditə, həmçinin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiqliyinin və irəli sürülmüş mühasibat təxminlərinin əsaslı olduğunun qiymətləndirilməsi, habelə maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının təhlili daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu audit rəyimizi bildirmək üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Rəy

Bizim rəyimizə görə, maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Bankın 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitmiş il üzrə onun maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

KPMG Azerbaijan Limited

Bakı, Azərbaycan Respublikası

25 aprel 2016-cı il

Min Azərbaycan Manatı ilə

	Qeydlər	31.12.2015	31.12.2014
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4	5,788,173	4,606,805
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş depozitlər		17,784	538,044
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	5	332,661	174,540
Ticarət qiymətli kağızları	6	2,801,748	2,939,638
Törəmə maliyyə alətləri	7	32	1,422
İnvestisiya qiymətli kağızları	8	3,770,797	3,600,246
Banklara verilmiş kreditlər	9	5,812,054	3,450,152
Dövlətin borc öhdəlikləri	19	239,603	234,979
Torpaq, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	10	97,482	98,081
Sair aktivlər	11	63,816	82,791
Cəmi aktivlər		18,924,150	15,726,698
ÖHDƏLİKLƏR			
Dövrüyyədə olan əskenaslar və sikkələr	12	5,416,751	10,845,946
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	13	4,350,844	3,666,911
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	14	3,336,202	1,014,153
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	15	6,589	6,859
Törəmə maliyyə alətləri	7	-	353
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	16	-	27,007
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	5	333,327	176,643
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	17	4,657	2,898
Sair öhdəliklər	18	7,307	43,671
Cəmi öhdəliklər		13,455,677	15,784,441
KAPİTAL			
Nizamnamə fondu	19	500,000	10,000
Kapital ehtiyatları		500,000	209,517
Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üçün ehtiyat fondu		(4,914)	-
Bölüşdürülməmiş mənfəət/(yığılmış zərər)		4,473,387	(277,260)
Cəmi kapital		5,468,473	(57,743)
Cəmi öhdəliklər və kapital		18,924,150	15,726,698

25 aprel 2016-cı il tarixində Bankın İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı
Mənfəət və ya Zərər və Sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeydlər	2015	2014
Faiz gəlirləri	20	226,745	190,986
Faiz xərcləri	20	(155)	(631)
Xalis faiz gəlirləri		226,590	190,355
Haqq və komissiya gəlirləri	21	12,568	10,274
Haqq və komissiya xərcləri	22	(7,089)	(1,430)
Xalis haqq və komissiya gəlirləri		5,479	8,844
Ticarət qiymətli kağızlarının yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir/ (zərər)		27,552	(5,733)
Törəmə maliyyə alətlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis(zərər)/ gəlir		(56,557)	5,465
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir/ (zərər)		5,823,161	(454,713)
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir		10,615	3,823
Sair əməliyyat gəlirləri		5,591	6,652
Cəmi əməliyyat gəliri/ (zərəri)		6,042,431	(245,307)
Dəyərdən düşmə üzrə xərclər		(464,371)	(8,463)
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	23	(46,930)	(54,964)
İl üzrə mənfəət/ (zərər)		5,531,130	(308,734)
Sair məcmu gəlir			
<i>Sonradan mənfəət və ya zərəərə aid olunacaq maddələr</i>			
Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi:			
- Ədalətli dəyərdə xalis dəyişiklik		(4,914)	-
<i>Sonradan mənfəət və ya zərəərə aid olunacaq maddələrin cəmi</i>		<i>(4,914)</i>	
İl üzrə sair məcmu zərər		(4,914)	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlir/(xərc)		5,526,216	(308,734)

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Nizamnamə fondu	Kapital ehtiyatları	Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üçün ehtiyat fondu	(Yığılmış zərər)/ bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2014-cü il tarixinə qalıq	10,000	209,517	-	31,474	250,991
İl üzrə zərər və məcmu zərər	-	-	-	(308,734)	(308,734)
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq	10,000	209,517	-	(277,260)	(57,743)
İl üzrə mənfəət	-	-	-	5,531,130	5,531,130
Sair məcmu gəlir					
<i>Sonradan mənfəət və ya zərərə aid olunacaq maddələr</i>					
Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərində dəyişiklik	-	-	(4,914)	-	(4,914)
<i>Sonradan mənfəət və ya zərərə aid olunacaq maddələrin cəmi</i>	-	-	(4,914)	-	(4,914)
Cəmi sair məcmu gəlir	-	-	(4,914)	-	(4,914)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	(4,914)	5,531,130	5,526,216
Birbaşa kapitalda qeyd olunan əməliyyatlar					
Bölüşdürülməmiş mənfəətdən nizamnamə fonduna ayırmalar	490,000	-	-	(490,000)	-
Bölüşdürülməmiş mənfəətdən kapital ehtiyatlarına ayırmalar	-	290,483	-	(290,483)	-
Cəmi birbaşa kapitalda qeyd olunan əməliyyatlar	490,000	290,483	-	(780,483)	-
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	500,000	500,000	(4,914)	4,473,387	5,468,473

Min Azərbaycan Manatı ilə

Qeydlər	2015	2014
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Alınmış faizlər	219,939	60,254
Ödənilmiş faizlər	(156)	(634)
Alınmış haqq və komissiyalar	12,568	10,274
Ödənilmiş haqq və komissiyalar	(7,089)	(1,430)
Ticarət qiymətli kağızları üzrə xalis gəlirlər/ (ödənişlər)	28,791	(5,345)
Törəmə maliyyə alətləri üzrə xalis (ödənişlər)/ gəlirlər	(55,520)	3,509
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlirlər	10,615	3,823
Sair əməliyyat gəlirləri	5,591	6,652
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri üzrə ödənişlər	(32,952)	(44,032)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkəti	181,787	33,071
Əməliyyat aktivlərində (artım)/ azalma		
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	520,260	(538,044)
Ticarət qiymətli kağızları	1,541,566	(1,263,019)
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	31	720
Rezident banklara verilmiş kreditlər	(2,259,777)	(47,774)
Sair aktivlər	261,941	(20,267)
Əməliyyat öhdəliklərində artım/ (azalma)		
Dövrüyyədə olan əskinaslar və sikkələr	(5,429,195)	(187,390)
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	450,398	620,624
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	1,595,821	265,554
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	(1,100)	(3,721)
Sair öhdəliklər	(319,323)	43,125
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən pul vəsaitləri	(3,457,591)	(1,097,121)
İNVESTİSIYA FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması	(2,890,933)	(2,553,381)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılması	3,819,652	18,198
Torpaq, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin alınması	(13,379)	(36,919)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə daxil olan/ (istifadə edilən) pul vəsaitləri	915,340	(2,572,102)
MALİYYƏ FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarından daxilolmalar	-	27,007
Buraxılmış borc qiymətli kağızların geri alınması	(26,998)	(19,993)
Beynəlxalq Valyuta Fondundan alınmış borc öhdəliklərinin ödənilməsi	(1,431)	(3,139)
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış borc öhdəliklərinin ödənilməsi	(330)	(110)
Maliyyə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan pul vəsaitləri	(28,759)	3,765
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis azalma	(2,571,010)	(3,665,458)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitlərinə və onların ekvivalentlərinə təsiri	3,752,378	(109,911)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4,606,805	8,382,174
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4 5,788,173	4,606,805

*Müqayisəli məlumatda edilmiş təsnifləşdirmə 3 nömrəli Qeyddə göstərilib.

1 Giriş

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının 31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il üçün hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun hazırlanmışdır.

Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (bundan sonra “Bank”) Azərbaycan Respublikasının mərkəzi bankıdır və Azərbaycan Respublikasının tam mülkiyyətindədir. Bank “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” 10 dekabr 2004-cü il tarixli Azərbaycan Respublikası Qanununa (bundan sonra “Qanun”) müvafiq olaraq fəaliyyət göstərir.

Qanunun 4-cü maddəsinə uyğun olaraq Bankın məqsədləri aşağıdakılardır:

- Bankın əsas məqsədi öz səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsidir;
- Bankın məqsədi həmçinin bank və ödəniş sistemlərinin sabitliyinin və inkişafının təmin edilməsidir; və
- Mənfəət götürmək Bankın əsas məqsədi deyildir.

Qanunun 5-ci maddəsinə uyğun olaraq Bankın əsas funksiyaları aşağıdakılardır:

- Dövlətin pul və valyuta siyasətini müəyyən etmək və həyata keçirmək;
- Nağd pul dövriyyəsini təşkil etmək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 19-cu maddəsinin II hissəsinə və Qanuna müvafiq olaraq, pul nişanlarının tədaviyə buraxılmasını və tədaviyə çıxarılmasını həyata keçirmək;
- Manatın xarici valyutalara nisbətə rəsmi məzənnəsini mütəmadi müəyyən etmək və elan etmək;
- Valyuta tənzimini və nəzarətini həyata keçirmək;
- Sərəncamında olan beynəlxalq qızıl-valyuta ehtiyatlarını saxlamaq və idarə etmək;
- Hesabat tədiyyə balansını tərtib etmək və ölkənin proqnoz tədiyyə balansının hazırlanmasında iştirak etmək;
- “Banklar haqqında”, “Poçt haqqında” və “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarına və onlara müvafiq qəbul etdiyi normativ xarakterli aktlara uyğun olaraq bank fəaliyyətini lisenziyalaşdırmaq və tənzimləmək, qanunla müəyyən edilmiş qaydada bank fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirmək;
- Ödəniş sistemlərinin fəaliyyətini təşkil etmək, əlaqələndirmək, tənzimləmək və onların üzərində nəzarəti həyata keçirmək;
- Digər qanunlarla nəzərdə tutulmuş başqa funksiyaları həyata keçirmək.

Qanunun 14.1-ci maddəsinə uyğun olaraq Bank müflis elan oluna bilməz. Kapitalda yaranmış hər hansı çatışmazlıq Qanunun 14.2-ci maddəsinə əsasən bir maliyyə ili təxirə salınmaqla dövlətin buraxdığı qiymətli kağızlar hesabına ödənilir.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdaş çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə müvafiq olaraq, Bank onun səlahiyyətlərinə aid edilən məsələlər üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə qarşılıqlı münasibətlərdə, habelə beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarında Azərbaycan Respublikasını təmsil edir.

Bank fəaliyyətinin müxtəlif sahələri üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə əməkdaşlıq haqqında müqavilələr bağlaya bilər, həmçinin xaricdə yerləşən dövlət və özəl mərkəzi kliring (prosessinq) idarələri ilə öz adından və ona müvafiq səlahiyyətlər verildiyi halda, Azərbaycan dövləti adından kliring və hesablaşmalar haqqında sazişlər və başqa müqavilələr bağlaya bilər.

1 Giriş, davamı

Bank pul, valyuta və bank nəzarəti sahələrində əməkdaşlıq məqsədi daşıyan beynəlxalq və regional təşkilatların kapitallarında və fəaliyyətlərində qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada iştirak edə bilər.

31 dekabr 2015-ci il tarixində Bankın İdarə Heyəti (“İdarə Heyəti”) aşağıdakı üzvlərdən ibarət olmuşdur:

Adı	Vəzifəsi
Cənab Elman Rüstəmov	Sədr
Cənab Alim Quliyev	Sədrin birinci müavini
Cənab Aftandil Babayev	Sədr müavini
Cənab Vadim Xubanov	Sədr müavini
Cənab Xəqani Abdullayev	Sədr müavini

Bankın mərkəzi aparatı bu ünvanda yerləşir: Rəşid Behbudov küçəsi 32, Bakı ş, AZ1014, Azərbaycan. Bankın Azərbaycan Respublikasında altı ərazi idarəsi fəaliyyət göstərmişdir (2014: 6). 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın 646 işçisi olmuşdur (2014: 607).

Əməliyyat və təqdimat valyutası

Bankın əməliyyat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan manatıdır (“AZN”) və maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa valyuta göstərilmədiyi halda, min manata qədər yuvarlaqlaşdırılaraq AZN-də əks olunmuşdur.

Bankın əməliyyat mühiti

2015-ci ildə Mərkəzi Bank qlobal iqtisadiyyatda, o cümlədən dünya enerji bazarlarında və tərəfdaş ölkələrdə baş verən proseslərin Azərbaycan iqtisadiyyatına mənfi təsirlərinin güclənməsi şəraitində fəaliyyət göstərmişdir.

2015-ci il qlobal iqtisadi artımın zəifləməsi, dünya əmtəə qiymətlərinin kəskin ucuzlaşması, bir sıra ölkələrdə valyuta ehtiyatlarının azalması və məzənnələrin qeyri-sabitliyi ilə xarakterik olmuşdur. Neftin dünya qiyməti son onilliyin ən aşağı səviyyəsinə enmişdir.

Uzunmüddətli xarakter daşıyan xarici şokların güclənməsi milli iqtisadiyyatın dayanıqlığının möhkəmləndirilməsi çağırışlarını daha da aktuallaşmışdır.

Yüksək neft qiymətləri dövründə valyuta bazarında yaranmış balansın dəyişməsi və tərəfdaş ölkələrdə baş verən silsilə devalvasiyalar məzənnə siyasətinə və məzənnə rejiminə yenidən baxılması zərurətini yaratmışdır. Məzənnə siyasəti və məzənnə rejimi üzrə tədiyə balansının tarazlaşdırılmasına, ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının qorunmasına və milli iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətinin gücləndirilməsinə xidmət edən qərarlar qəbul olunmuşdur.

2015-ci ildə pul siyasətinə dair qərarlar inflyasiyanın gözlənilən dinamikası nəzərə alınmaqla qəbul olunmuşdur. Müxtəlif amillərin təsiri ilə hesabat ilində inflyasiya berrəqəmli səviyyədə qalmış və ticarət tərəfdaş ölkələri üzrə orta inflyasiyadan aşağı olmuşdur.

Ümumilikdə, ölkədə mövcud olan güclü iqtisadi potensial əlverişsiz beynəlxalq iqtisadi konyunkturun neqativ təsirlərini minimuma endirməyə imkan vermiş və stabil inkişaf kursu saxlanmışdır.

1 Giriş, davamı

Qeyd olunanlarla yanaşı, dünya iqtisadiyyatında baş verən proseslər nəticəsində Azərbaycanda həyata keçirilən pul siyasəti və bank əməliyyatları bir sıra risklərə məruz qala bilər. Hazırda makroiqtisadi sabitliyin qorunmasında Bankın rolunu təmin etmək üçün müvafiq tədbirlər görülməkdədir. Lakin, fəaliyyət mühitinin (o cümlədən qlobal mühitin) kəskin dəyişilməsi Bankın maliyyə vəziyyətinə və fəaliyyətinin nəticələrinə hazırda dəqiq ölçülə bilinməyən kəmiyyətdə təsirlər göstərə bilər.

2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları

Qiyətləndirmə əsasları

Bu maliyyə hesabatları satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri, investisiya mülkiyyəti və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə alətləri istisna olmaqla ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır. Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə alətləri Bank tərəfindən ədalətli dəyər prinsipi əsasında tanınır.

Ehtimalların və mülahizələrin tətbiqi

Rəhbərlik, MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında mühasibat siyasətlərini tətbiq etməklə yanaşı aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir göstərən mülahizə, ehtimal və fərziyyələrdən istifadə edir.

Ehtimal və mülahizələr mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir və mühasibat təxminlərində dəyişikliklər həmin dəyişikliklər edildiyi dövrdə və təsir göstərdikləri hər hansı gələcək dövrlərdə əks olunur.

Ehtimallarda və mühasibat siyasətlərinin tətbiq edilməsində vacib mühakimələr haqqında məlumatlar aşağıdakı qeydlərdə əks olunur:

- kreditlərin dəyərdən düşməsi üzrə ehtimallar – qeyd 9;
- maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri üzrə ehtimallar – qeyd 29.

3 Əsas uçot siyasətləri

Aşağıdakı uçot siyasətləri hazırkı maliyyə hesabatlarında əks olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl olaraq tətbiq olunur.

Xarici valyuta

Xarici valyuta ilə həyata keçirilən əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixində rəsmi valyuta məzənnəsi ilə əməliyyat valyutaya çevrilir. Xarici valyutada olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat dövrünün sonuna rəsmi məzənnədən istifadə etməklə əməliyyat valyutaya çevrilir. Xarici valyuta əməliyyatlarının həyata keçirilməsindən yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri cari ilin mənfəət və ya zərərinə ("xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir/ (zərər)" sətrində) qeydə alınır. Xarici valyutada ilkin dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixə rəsmi valyuta məzənnələrinə əsasən funksional valyutaya çevrilir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsi üçün istifadə olunmuş əsas mübadilə məzənnəsi aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.5594 AZN, 1 avro = 1.7046 AZN, 1 funt sterlinq = 2.3133 AZN və 1 xüsusi borcalma hüquqları = 2.1661 AZN (31 dekabr 2014-cü il: 1 ABŞ dolları = 0.7844 AZN, 1 avro = 0.9522 AZN, 1 funt sterlinq = 1.2173 AZN və 1 xüsusi borcalma hüquqları = 1.1364 AZN).

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri qısa ödəniş müddətinə malik pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə - xarici valyutada olan nağd vəsaitlər və müxbir hesabların bloklaşdırılmamış qalıqları, həmçinin overnayt depozitləri də daxil olmaqla 3 ay və ya daha az ödəniş müddətinə malik olan depozitlər daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya edilmiş dəyərlə əks etdirilir.

Maliyyə alətləri

Ticarət qiymətli kağızları

Ticarət qiymətli kağızları qiymətlər və ya ticarət marjasında qısamüddətli dəyişikliklər hesabına mənfəət əldə etmək məqsədilə alınmış maliyyə aktivləri və qısamüddətli mənfəətin əldə edilməsi üçün portfelə daxil edilmiş qiymətli kağızlardır. Bank qiymətli kağızları aldıqdan sonra onları qısa müddət ərzində satmaq niyyətində olarsa, həmin qiymətli kağızları ticarət qiymətli kağızları kimi təsnifləşdirir.

Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri

Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinə Bankın qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlamaq niyyəti olan və likvidliyin saxlanması üzrə tələbləri və ya faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri habelə səhmlərin qiymətinin dəyişməsindən asılı olaraq sata biləcəyi investisiya qiymətli kağızları daxildir. Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri ədalətli dəyərlə əks etdirilir.

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar Bankın ödəniş tarixinə qədər saxlamaq niyyəti və imkanı olan sabit və ya müəyyən edilə bilən ödənişlərə və müəyyən edilmiş ödəniş müddətinə malik olan qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar ilkin uçot zamanı təsnifləşdirilir və hər bir hesabat dövrünün sonunda bu təsnifləşdirmə yenidən nəzərdən keçirilir. Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları amortizasiya edilmiş dəyərlə əks etdirilir.

3 Əsas uçot siyasətləri, davamı

Kreditlər və debitor borcları

Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, ödənişləri sabit və ya müəyyənləşdirilə bilən qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan qiymətli kağızlar və ya satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilmir. Bu aktivlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə əks olunur.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan, yaxud satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin təsnifatı, yalnız həmin aktivlər kredit və debitor borcu meyarlarına cavab verdikdə və Bankın onları gələcəkdə və ya ödəniş tarixinədək özündə saxlamaq üçün niyyəti və imkanı olduqda dəyişdirilə bilər.

Kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına aid olmayan digər maliyyə aktivləri, yalnız qeyri-adi xarakter daşıyan və yaxın gələcəkdə təkrarlanması az ehtimal olunan hadisə ilə bağlı olan hallarda ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kateqoriyasından çıxarıla bilər.

Törəmə maliyyə alətləri və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə alətlərinə aid edilmiş aktivlər ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kateqoriyasından çıxarıla bilməz.

Maliyyə alətlərinin tanınması

Bank maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maliyyə aktivləri və öhdəliklərini hər hansı bir alət üzrə müqavilə bağladığı zaman uçota alır.

Maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi

Maliyyə alətləri ilkin tanınma zamanı onun ədalətli dəyəri və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri və ya öhdəliyi olduqda, həmin maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin alınmasına və ya buraxılmasına birbaşa aid edilə bilən əməliyyat xərcləri əlavə olunmaqla tanınır.

İlkin tanınmadan sonra maliyyə aktivləri, o cümlədən aktivlərə aid olan törəmə alətləri ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyər əsasında qiymətləndirilən kreditlər, debitor borcları və ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə qiymətləndirilir.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri və uçotu ədalətli dəyər əsasında aparılan maliyyə aktivinin tanınma meyarlarına cavab verməməsi ilə əlaqədar həmin kateqoriyada təsnifləşdirilən öhdəliklər istisna olmaqla, bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyər əsasında qiymətləndirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyər

Amortizasiya edilmiş dəyər, maliyyə aləti üzrə borcun əsas məbləğinin ödənilməsi çıxılmaqla və hesablanmış faizləri daxil edilməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərdən düşmə zərəri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

3 Əsas uçot siyasətləri, davamı

Sonrakı qiymətləndirmə nəticəsində yaranan mənfəət və zərər

Maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin ədalətli dəyərində dəyişiklikdən yaranan mənfəət və ya zərər aşağıdakı qaydada uçota alınır:

- ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan kateqoriyasına aid edilmiş maliyyə aktivinin dəyərindəki dəyişikliklər il üzrə mənfəət və ya zərəyə aid edilir.
- satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivini üzrə mənfəət və ya zərər aktivin tanınması dayandırılanadək kapitalda sair məcmu gəlir kimi əks olunur (satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə alətlərinin keyfiyyətinin pisləşməsi nəticəsində yaranan zərər və xarici valyutada qalıqların köçürülməsi üzrə mənfəət və ya zərər istisna olmaqla). Aktivin tanınması dayandırıldıqda əvvəlki dövrlərdə kapitalda əks edilmiş yığılmış mənfəət və ya zərər, il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibinə aid edilir. Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivini üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibində tanınır.

Amortizasiya edilmiş dəyər əsasında tanınmış maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə mənfəət və ya zərər, maliyyə aktivini və ya öhdəlikləri uçotdan çıxarıldıqda və ya onun keyfiyyəti pisləşdikdə, habelə müvafiq amortizasiya hesablanması qaydasında il üzrə mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda; (b) Bank maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsaslı şəkildə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsaslı şəkildə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu itirdikdə. Nəzarət, qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivini satış üzrə məhdudiyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Bank maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks edilmiş aktivlərin ötürülməsini və eyni zamanda, ötürülən aktivlərlə bağlı risklərin və faydaların bütövlüklə və ya qismən Bankda qalmasını nəzərdə tutan əməliyyatları həyata keçirir. Risk və faydaların bütövlükdə və ya əhəmiyyətli hissəsi Bankda qaldığı təqdirdə, ötürülən aktivlərin tanınması dayandırılır.

Bank maliyyə aktivinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı bütün və ya əksər risk və faydaları özündə saxlamamaq və ya ötürməmək şərti ilə əməliyyatlar apardıqda, həmin aktiv üzrə nəzarət hüququnu itirdiyi təqdirdə, həmin aktivin tanınmasını dayandırır.

Bank aktiv üzrə nəzarət hüquqlarının özündə qalmasını nəzərdə tutan əməliyyatlar apararkən, həmin aktivdə iştirak etdiyi müddət ərzində onu uçotda saxlayır. Bankın aktivdə iştirak dərəcəsi, ötürülən aktivlərin dəyərində baş verən dəyişikliklərin təsirinə nə dərəcədə məruz qalması ilə müəyyən edilir.

Bank öz borc öhdəliyini geri aldıqda, həmin öhdəlik maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan çıxarılır və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş kompensasiya arasındakı fərq il üzrə mənfəət və ya zərəyə aid edilir.

3 Əsas uçot siyasətləri, davamı

Repo və əks-repo müqavilələri

Qarşı tərəfi faktiki olaraq gəlirlə təmin etməklə qiymətli kağızların satılması və geri alınması razılaşmaları (“repo” müqavilələri), qiymətli kağızların girovu əsasında aparılan maliyyələşmə əməliyyatları kimi əks etdirilir. Satış və geri alış müqavilələri əsasında satılmış qiymətli kağızların uçotu dayandırılmır. Alıcının müqavilə və ya qəbul edilmiş təcrübəyə uyğun olaraq qiymətli kağızları satmaq və ya yenidən girov qoymaq hüququna malik olduğu hallardan başqa, bu qiymətli kağızlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda yenidən təsnifləşdirilmir. Alıcının qiymətli kağızları satmaq və ya yenidən girov qoymaq hüququna malik olduğu hallarda qiymətli kağızlar “repo müqavilələri üzrə debitor bəzələr” kimi yenidən təsnifləşdirilir. Müvafiq öhdəliklər isə “kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər” və “digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər” sətrində əks etdirilir.

Gəlirlə təmin olunmaqla Bank tərəfindən bağlanmış geri satış müqavilələri (“əks repo”) əsasında alınmış qiymətli kağızlar “rezident banklara verilmiş kreditlər” kimi əks etdirilir. Satış qiyməti ilə geri alış qiyməti arasındakı fərq, faiz gəliri kimi qeydə alınır və effektiv faiz dərəcəsi metoduna əsasən əks repo müqavilələrinin müddəti ərzində hesablanaraq il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibində əks etdirilir.

Geri satış müqavilələri əsasında alınmış aktivlər üçüncü tərəfə satıldıqda, qiymətli kağızları qaytarmaq öhdəliyi, ticarət öhdəliyi kimi qeydə alınır və ədalətli dəyərlə ölçülür.

Törəmə maliyyə alətləri

Törəmə maliyyə alətlərinə svoplar, fyurçerslər və forvardlar daxildir.

Törəmə maliyyə alətləri müqavilə bağlandığı tarixdə olan ədalətli dəyərlə uçota alınır və sonradan ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilir. Müsbət ədalətli dəyəri olan törəmə alətlər aktivlərin tərkibində, mənfəət ədalətli dəyəri olanlar isə öhdəliklərin tərkibində əks etdirilir. Törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərində dəyişikliklər il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibində əks etdirilir.

Torpaq, tikili və avadanlıqlar

Torpaq, tikili və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və dəyərdən düşmə üzrə zərər çıxılmaqla ilkin dəyərlə uçota alınır.

Amortizasiya

Amortizasiya ayrı-ayrı aktivlərin hesablanmış faydalı istifadə müddətləri üzrə düz xətt prinsipi əsasında illik köhnəlmə dərəcələri tətbiq etməklə aktivin ilkin dəyərini onun qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır. Amortizasiyanın hesablanması aktiv istifadə üçün hazır olduğu tarixdən başlanır. Torpaq üzrə amortizasiya hesablanmır. Aktivlər üzrə təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri aşağıdakı illik köhnəlmə dərəcələri ilə müəyyən olunur:

	%
Binalar və qurğular	3
Mebel və avadanlıqlar	20-25
Kompüter və rabitə avadanlıqları	25
Nəqliyyat vasitələri	15

3 Əsas uçot siyasətləri, davamı

Qeyri-maddi aktivlər

Bankın bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Alınmış qeyri-maddi aktivlərin uçotu yığılmış amortizasiyanın və keyfiyyətin dəyərdən düşməsi ilə bağlı zərər çıxılmaqla ilkin dəyərlə uçota alınır.

Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası həmin aktivlərin hesablanmış faydalı istifadə müddəti üzrə düz xətt prinsipi əsasında il üzrə mənfəət və ya zərəərə aid edilir. Onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti 1 – 10 il təşkil edir.

İnvestisiya mülkiyyəti

İnvestisiya mülkiyyəti biznesin normal gedişində satış, yaxud istehsal, malların təchizi, xidmətlər zamanı və ya inzibati məqsədlərlə istifadə üçün deyil, icarə gəliri əldə etmək və ya kapitalın dəyərinin artırılması və ya hər iki məqsəd üçün saxlanılan mülkiyyətdir. İnvestisiya mülkiyyəti ədalətli dəyərində qiymətləndirilir və ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan fərq dövr üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Əmlakın istifadəsində dəyişiklik baş verərsə, yəni əmlak, material və avadanlıq kimi yenidən təsnif olunarsa, yenidən təsnifləşdimə tarixinə əmlakın ədalətli dəyəri, onun uçot dəyəri hesab olunur.

Dəyərdən düşmə

Bank hər bir hesabat dövrünün sonunda maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərdən düşməsi barədə obyektiv sübutun olub olmamasını qiymətləndirir. Bu cür sübut mövcud olduğu təqdirdə, Bank dəyərdən düşmə zərərinin məbləğini müəyyənləşdirir.

Maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız o halda dəyərdən düşür və dəyərdən düşmə zərəri tanınır ki, maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə (zərər halları) nəticəsində dəyərdən düşmə barədə obyektiv sübut meydana çıxsın və həmin hadisə (və ya hadisələr) etibarlı şəkildə ölçülə bilən maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupunun gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir etmiş olsun.

Maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsi barədə obyektiv sübut dedikdə, borcalanın ödənişi yerinə yetirməməsi və ya gecikdirməsi, kredit müqaviləsi və ya şərtlərinin pozulması, Bankın əks halda nəzərə almayacağı maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupunun restrukturizasiyası, borcalanın və ya borc verənin müflis olacağı barədə göstəricilər, qiymətli kağızlar üzrə aktiv bazarın mövcudluğunu itirməsi, aktivlər qrupu ilə bağlı girov və ya digər müşahidə oluna bilən məlumatların dəyərinin pisləşməsi, Bankda borcalanların ödəniş statusunda mənfə dəyişikliklər və ya Bankda ödənişlərin həyata keçirilməməsi ilə əlaqədar olan iqtisadi şəraitlər və analoji hallar nəzərdə tutulur.

Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlara qoyulan investisiyalar üzrə dəyərdən düşmənin obyektiv sübutu, qiymətli kağızın ədalətli dəyərinin əhəmiyyətli dərəcədə və ya uzun müddət ərzində azalmasıdır.

3 Əsas uçot siyasətləri, davamı

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınmış maliyyə aktivlərinə kreditlər və sair debitor borcları daxildir. Bank, dəyərdən düşmənin qiymətləndirilməsi məqsədilə kreditləri və debitor borclarını mütəmadi olaraq nəzərdən keçirir.

Bank əvvəlcə hər biri ayrılıqda əhəmiyyətli olan kreditlər və debitor borcların dəyərdən düşməsinin obyektiv sübutlarının mövcud olub-olmadığını, sonra isə hər biri ayrılıqda əhəmiyyət kəsb etməyən kreditlər və debitor borcların dəyərdən düşməsinin obyektiv sübutlarının mövcud olub-olmadığını ayrıca müəyyən edir.

Ayrılıqda qiymətləndirilmiş kreditlərin və debitor borclarının dəyərdən düşməsi üzrə obyektiv sübutların olmadığı müəyyənləşdirilsə, Bank kreditləri və debitor borclarını oxşar kredit riski xüsusiyyətlərinə malik kreditlər və debitor borcları qruplarına daxil edir və kollektiv dəyərdən düşmə üzrə qiymətləndirir. Ayrılıqda dəyərdən düşmə üzrə qiymətləndirilən, habelə dəyərdən düşmə üzrə zərərin tanındığı və ya tanınacağı kreditlər və debitor borcları dəyərdən düşmə üzrə kollektiv qiymətləndirilməyə əlavə edilmir.

Kreditlər və ya debitor borcları üzrə dəyərdən düşmə nəticəsində zərərin yarandığına obyektiv əsaslar mövcud olduqda, zərərin məbləği, kreditlər və ya debitor borcların balans dəyəri ilə ilkin effektiv faiz dərəcəsi həcmində diskontlaşdırılmış zəmanətlər və girov hesabına qaytarıla bilən məbləğlər də daxil olmaqla təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri arasındakı fərq kimi əks etdirilir. Müqavilə üzrə gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti, müşahidə edilə bilən faktlara uyğun cari iqtisadi vəziyyəti özündə əks etdirən düzəlişləri nəzərə almaqla keçmiş təcrübələrə əsaslanaraq qiymətləndirilir.

Bəzi hallarda kreditlər və ya debitor borclar üzrə dəyərdən düşmə nəticəsində yaranmış zərərin təxmin edilməsi üçün tələb olunan, müşahidə edilə bilən məlumatlar məhdud xarakter daşıya, yaxud artıq cari vəziyyətə tam aidiyyəti olmaya bilər. Məsələn, borcalan ciddi maliyyə çətinlikləri ilə üzləşir və analoji borcalanlar üzrə çox az miqdarda tarixi məlumat vardır. Bu cür hallarda dəyərdən düşmə nəticəsində yaranacaq zərəri hesablamaq üçün Bank öz təcrübəsindən və mühakiməsindən istifadə edir.

Kreditlər və debitor borclarının dəyərdən düşməsi nəticəsində yaranan bütün zərərlər, il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibində əks etdirilir və onların təsnifatı yalnız o zaman dəyişdirilə bilər ki, qaytarıla bilən məbləğdə sonradan baş vermiş artımın dəyərdən düşməsi nəticəsində yaranmış zərəri uçota alındıqdan sonra, baş vermiş hadisə ilə bağlılığı obyektiv surətdə təsdiqlənə bilsin.

Kreditlər qaytarıla bilmədikdə, həmin kredit üzrə yaradılmış müvafiq ehtiyatlar hesabına balansdan silinə bilər. Bank kreditləri ümitsiz borc kimi təsnifləşdikdə, kreditin qaytarılması üçün bütün mümkün tədbirlər görüldükdən sonra kreditin qalığını və ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə müvafiq ehtiyatları balansdan silir.

İlkin dəyər əsasında uçotu aparılan maliyyə aktivləri

İlkin dəyər əsasında uçotu aparılan maliyyə aktivlərinə ədalətli dəyərli etibarlı şəkildə ölçülə bilmədiklərinə görə ədalətli dəyər əsasında uçotu aparılmayan, satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinə aid edilmiş və bazar qiyməti mövcud olmayan alətlər daxildir. Bu maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsinə təsdiqləyən obyektiv sübutlar mövcud olduqda, dəyərdən düşmə nəticəsində yaranmış zərəri, maliyyə aktivlərinin balans dəyəri ilə analoji maliyyə aktivləri üzrə cari bazar gəlirlilik dərəcəsi əsasında diskontlaşdırılmış təxmin edilən gələcək pul axınlarının cari dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir.

Həmin aktivlərin dəyərdən düşməsi nəticəsində yaranan zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibində əks etdirilir və bu təsnifat dəyişdirilə bilməz.

3 Əsas uçot siyasətləri, davamı

Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri

Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsi nəticəsində yaranan və sair məcmu gəlirlərdə əks edilmiş yığılmış zərər, yenidən təsnifləşdirilərək il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibinə aid edilir. Sair məcmu gəlirlərdən il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibinə aid edilmiş zərər məbləği, əsas məbləğ üzrə ödənişlər və amortizasiya məbləğini çıxmaqla alış dəyəri və əvvəlki dövrlərdə mənfəət və ya zərərin tərkibində əks edilmiş dəyərdən düşmə nəticəsində yaranmış zərər məbləği çıxılmaqla, ədalətli dəyər arasındakı fərqi təşkil edir. Dəyərdən düşmə üzrə ehtiyatlarda pulun gələcək dövrə olan dəyəri ilə əlaqədar dəyişikliklər faiz gəlirlərinin komponenti kimi əks olunur.

Sonrakı dövrlərdə dəyərdən düşmüş, satış üçün nəzərdə tutulan borc qiymətli kağızların ədalətli dəyəri artdıqda və həmin artımın dəyərdən düşməsi nəticəsində yaranmış zərər, il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibinə aid edildikdən sonra baş vermiş hər hansı hadisə ilə bağlılığı obyektiv surətdə nümayiş oluna bildikdə, dəyərdən düşmə nəticəsində yaranmış zərər bərpa olunur və bərpa olunan məbləğ il üzrə mənfəət və ya zərərin tərkibində əks etdirilir.

Dövriyyədə olan əskinaslar və sikkələr

Dövriyyədə olan əskinaslar və sikkələr Mərkəzi Bankın funksiyasına uyğun olaraq Bank tərəfindən buraxılmış kağız və metal pul nişanlarını əks etdirir. Dövriyyədə olan əskinaslar və sikkələr maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda nominal dəyərlə, Bankın xəzinələrindəki pul vəsaitləri çıxılmaqla əks etdirilir.

Əskinas və sikkələr istehsalçıdan təhvil alındıqdan sonra onların istehsalı üzrə məsrəflər Bank tərəfindən xərclərə aid edilir.

Kredit təşkilatlarının Banka qaytardıqları əskinaslar və sikkələr dövriyyədən çıxarılır və vəziyyətindən və ya qanuni ödəniş vasitəsi statusundan asılı olaraq Bankın ehtiyat fondlarında saxlanılır və balansdankənar hesablarda əks etdirilir və ya ləğv edilir.

Hökumət idarələri və sair təşkilatlar qarşısında öhdəliklər

Hökumət idarələri və sair təşkilatlar qarşısında öhdəliklər, qeyri- törəmə maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər və müxbir banklar tərəfindən Banka nağd pul və ya sair aktivlər verildiyi tarixdə uçota alınır. Qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır. Bank verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə aid edilir.

3 Əsas uçot siyasətləri, davamı

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Bank, Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sisteminə malik deyildir. Bundan əlavə, Bank əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişlər və ya hesablama tələb edən digər ödənişlər aparmır. Bank işçilərin fərdi əmək haqlarından və hesablənmiş əmək haqqı fondundan Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş həcmdə və müddətdə məcburi dövlət sosial sığorta haqlarını tutur və onları dövlət pensiya fonduna köçürür. İşçilər təqaüdə çıxarkən pensiya təminatı üzrə bütün ödənişlər dövlət pensiya fondları hesabına həyata keçirilir.

Nizamnamə fondu və kapital ehtiyatları

Bankın kapitalı onun Nizamnamə fondundan və kapital ehtiyatlarından ibarətdir.

Vergilər

Bank Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq, işçilərin əmək haqqı üzrə vergi agenti kimi ödəməli olduğu vergilər və sosial ödəmələr istisna olmaqla, bütün vergilərdən azaddır.

Beynəlxalq Valyuta Fondu və digər beynəlxalq maliyyə institutlarında üzvlük

Bank, “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Hökumətinin beynəlxalq maliyyə təşkilatlarında (misal üçün, BVF, Dünya Bankı) üzvlüyü ilə bağlı əməliyyatlar, o cümlədən həmin təşkilatlara üzvlük haqlarının ödənilməsi üzrə vasitəçisi kimi çıxış edir.

BVF beynəlxalq valyuta münasibətləri sahəsində əməkdaşlığı, valyuta sisteminin sabitliyini və nizamlı valyuta rejimini dəstəkləmək, iqtisadi inkişafı və yüksək səviyyəli əmək məşğulluğuna şərait yaratmaq, eləcə də ödəniş balansının tənzimlənməsini asanlaşdırmağa kömək etmək üçün ölkələrə müvəqqəti maliyyə yardımını göstərmək məqsədilə yaradılmış beynəlxalq təşkilatdır. Prezidentin 1992-ci ildə imzaladığı Fərmana uyğun olaraq Bank, Azərbaycanın BVF ilə münasibətlərində depozitari kimi, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi isə maliyyə agenti kimi çıxış edir.

BVF resurslarının əsas mənbəyi kvotalardır (kapitalda iştirak). BVF öz resurslarını üzvü olan ölkələrdən əldə edir. Hər bir ölkənin üzvlüyü və ya kvotası, geniş şəkildə ölkənin iqtisadi həcmi əsasında və analoji ölkələrin kvotalarını nəzərə almaqla müəyyən edilir. Üzvlərin kvotası BVF ilə münasibətlərin əsas maliyyə və təşkilati aspektlərini təsvir edir.

BVF-yə ödənilən üzvlük haqqı xüsusi borcalma hüquqları (XBH) ilə ifadə edilir və BVF-nin ilin sonuna müəyyən etdiyi məzənnə ilə manat ekvivalentində yenidən hesablanır. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin BVF kvotası ilə bağlı buraxdığı üzvlük kvotası və qiymətli kağızlar, Bankın aktiv və öhdəliklərini təmsil etmədiyi üçün, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilmir və maliyyə hesabatlarına dair 5-ci qeyddə açıqlanır.

Üzv ölkələrin likvidliyini dəstəkləmək məqsədilə BVF-dən alınmış xüsusi paylaşdırmalar Bank tərəfindən BVF ilə XBH hesablaşmaları üzrə aktiv kimi və digər tərəfdən Azərbaycan Hökuməti qarşısında öhdəlik kimi qəbul edilmişdir.

3 Əsas uçot siyasətləri, davamı

Gəlirlərin və xərclərin uçota alınması

Faiz gəlirləri və faiz xərclərinin uçotu effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə uçota alınır. Bu metoda əsasən faiz gəlirləri və xərclərinə, müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, habelə bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Kreditlərin rəsmiləşdirilməsi və kreditlərin xidmət olunması haqları və kreditin ümumi mənfəətliliyini təmin edən digər haqlar, müvafiq əməliyyat xərcləri ilə birlikdə təxirə salınaraq effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə maliyyə aktivin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti üzrə faiz gəlirlərində amortizasiya olunur.

Digər haqlar, komissiyalar və digər gəlir və xərc maddələri, il üzrə mənfəət və ya zərərdə müvafiq xidmətlər göstərildiyi zaman əks olunur.

Əməliyyat icarəsi çərçivəsində edilmiş ödənişlər, icarə müqaviləsinin müddəti üzrə düz xətt prinsipi əsasında il üzrə mənfəət və ya zərərdə əks olunur.

Müqayisəli məlumat

Müqayisəli məlumat cari ilin təqdimatına uyğunlaşdırmaq üçün təkrar təsnifləşdirilir. 31 dekabr 2014-cü il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri kimi təsnif edilmiş 538,044 AZN məbləğində qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş müddətli depozitlər 3 aydan artıq ödəniş tarixinə malik olduğundan, qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş depozitlərə təkrar təsnif edilmişdir.

Qəbul olunmamış yeni standartlar və onlarla bağlı şərhlər

31 dekabr 2015-ci il tarixinə qüvvəyə minməmiş bir sıra yeni standartlar, qüvvədə olan standartlara düzəlişlər və şərhlər mövcuddur ki, həmin standartlar və şərhlər hazırkı maliyyə hesabatları hazırlandığı zamanda tətbiq edilməmişdir. Aşağıda qeyd olunan standartların və yeniliklərin Bankın maliyyə vəziyyətinə və fəaliyyətinə potensial təsiri ehtimal olunur və Bank, həmin standartlar qüvvəyə mindikdən sonra onları qəbul etmək niyyətindədir.

- MHBS 9 Maliyyə Alətləri mərhələli surətdə dərc ediləcək və başlıca olaraq, MUBS 39 “Maliyyə Alətləri: Tanıma və Qiymətləndirmə”-ni əvəz edəcək. MHBS 9-un birinci mərhələsi 2009-cu ilin noyabr ayında dərc edilmişdir və maliyyə aktivlərin təsnifləşdirilməsinə və qiymətləndirilməsinə aiddir. Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi ilə bağlı ikinci mərhələ 2010-cu ilin oktyabr ayında dərc edilmişdir. MHBS 9-un üçüncü mərhələsi 2013-cü ilin noyabr ayında dərc edilmişdir və ümumi hədcə uçotuna aiddir. Standart 2014-cü ilin iyul ayında tamamlanmışdır və son mərhələdə kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatların yaradılmasının yeni modeli üzrə tələblər müəyyənləşdirilib. Bank hesab edir ki, yeni standartın qəbulu maliyyə alətlərinin uçotunda bir sıra dəyişikliklərə səbəb olacaq və bu dəyişikliklər maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər. Bank bu standartı vaxtından əvvəl qəbul etməyi planlaşdırmır və yeni standartın qəbul edilməsi nəticəsində maliyyə vəziyyətində və ya fəaliyyətində yarana biləcək təsirləri təhlil etməmişdir. Bu Standart 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya həmin tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minəcək və müəyyən istisnalarla retrospektiv şəkildə tətbiq olunacaq.
- MHBS-lərə olunan müxtəlif düzəlişlər hər bir standart üzrə ayrıca olaraq nəzərdən keçirilir. Qeyd olunan uçot dəyişiklikləri ilə nəticələnən düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixindən sonrakı tarixlərə təsir etdiyi üçün Bank, bu təkmilləşdirmələrin maliyyə vəziyyətinə təsirinə təhlil etməmişdir.

4 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015	31.12.2014
Nəğd pul vəsaitləri	597,411	655,106
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər		
- reytingi AAA	79,552	121,684
- reytingi AA-dan AA+ dək	4,936,620	3,543,942
- reytingi A- dan A+ dək	8,077	7,432
- reytingi BBB-dən BBB+dək	37,559	87,927
Cəmi qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	5,061,808	3,760,985
Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş qısa müddətli depozitlər		
- reytingi AAA	13,640	-
- reytingi A- dan A+ dək	115,314	190,714
Cəmi qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş qısa müddətli depozitlər	128,954	190,714
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,788,173	4,606,805

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin heç biri dəyərdən düşməmiş və vaxtı keçməmişdir.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili "Standard and Poor's", "Fitch Rating's" və "Moody's" agentliklərinin təyin etdiyi reytinglərin ən aşağı olanı üzrə göstərilir.

5 Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015	31.12.2014
AKTİVLƏR		
Xüsusi Borcalma Hüquqları (XBH) ilə əmanətlər	332,661	174,540
Cəmi aktivlər	332,661	174,540
ÖHDƏLİKLƏR		
BVF-nin cari hesabları	666	656
BVF-dən alınmış kreditlər:		
Yoxsulluğun Azaldılması və İnkişaf Mexanizmi (YAİM)	-	1,463
XBH paylanması:		
Ümumi paylanma	258,365	135,546
Xüsusi paylanma	74,296	38,978
Cəmi XBH paylaması	332,661	174,524
Cəmi BVF qarşısında öhdəliklər	333,327	176,643

XBH ilə əmanətlər

XBH ilə əmanətlərə BVF-dən kreditlərin alınması və hesablaşmaların aparılması məqsədilə istifadə edilən BVF-də yerləşən cari hesab daxildir. XBH ilə əmanətlərlə bağlı hesablanmış faiz aparıcı pul bazarlarında qısa müddətli bazar faiz dərəcələri əsasında hər həftə BVF tərəfindən müəyyən edilən dərəcələr istifadə etməklə hesablanır.

Cari hesablar

Bankda BVF ilə xüsusi məqsədlər üçün iki ayrıca hesab aparılır: BVF-nin 1 saylı və BVF-nin 2 saylı hesabları. BVF-nin 1 saylı hesabı BVF-nin əməliyyatları üzrə bağlanmış əqdlər üzrə komissiyaların ödənilməsi, BVF-nin 2 saylı hesabı isə BVF əməkdaşlarının üzv ölkə ərazisində təsərrüfat məsrəflərini qarşılamaq üçün istifadə edilir.

5 Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar, davamı

Borc öhdəlikləri

BVF-dən alınmış borc vəsaiti illik 0.5% faiz hesablanan və ilkin ödəmə müddəti on ilədək olan bir kreditdən ibarətdir. Ödəmə müddəti 2015-ci ildə başa çatan həmin borc vəsaiti XBH ilə ifadə edilir. BVF tərəfindən verilmiş kreditlərin saxlanması Bank depozitari rolunda çıxış edir. Bankda saxlanılan borc vəsaitlərinin ödənilməsi üçün hüquqi öhdəlik Azərbaycan Respublikasının Hökumətinə aiddir və kredit Bank tərəfindən Hökumət qarşısında öhdəlik kimi uçota alınır.

XBH paylanması

XBH paylanması BVF-nin qərarı ilə üzv ölkələrə şərtsiz XBH ilə verilmiş məbləğlərdir. Ümumi XBH paylanması 28 avqust 2009-cu il tarixindən qüvvəyə minmişdir. Paylanma BVF-nin üzv ölkələrinin valyuta ehtiyatlarını tamamlamaqla qlobal iqtisadi sistemin likvidliyinin təmin edilməsi üçün nəzərdə tutulur. Ümumi XBH paylanması BVF üzvlərinə onların mövcud BVF kvotalarına uyğun olan nisbətlərlə aparılmışdır.

Ayrıca olaraq, 10 avqust 2009-cu ildə qlobal likvidliyi dəstəkləmək məqsədilə BVF-nin Razılaşma Maddələrinə xüsusi birdəfəlik XBH paylanmasını nəzərdə tutan Dördüncü düzəliş qüvvəyə minmişdir. Düzəlişə uyğun olaraq BVF üzvlərinə, o cümlədən Azərbaycana, 9 sentyabr 2009-cu il tarixində xüsusi paylama aparılmışdır.

Üzvlər və nəzərdə tutulmuş mülkiyyətçilər XBH paylamalarından BVF ilə əməliyyatlar aparmaq üçün istifadə edə bilərlər. Bank paylamaları Azərbaycan Respublikasının Hökuməti qarşısında valyuta öhdəliyi kimi uçota almışdır.

BVF kvotası və BVF kvotası üzrə buraxılmış qiymətli kağızlar

25 yanvar 1999-cu il tarixindən sabit qalmış 160.9 milyon XBH (348,525 min AZN və 182,847 min AZN 31 dekabr 2015 və 2014-cü illər üçün müvafiq olaraq) məbləğində BVF kvotası Azərbaycan Respublikasının BVF-də üzlük haqqından ibarətdir. Bu məbləğə təminat olaraq Azərbaycan Respublikasının Hökuməti tərəfindən qiymətli kağız buraxılmış və Bank tərəfindən BVF-nin xeyrinə saxlanılır.

6 Ticarət qiymətli kağızları

Min Azərbaycan Manatı ilə

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
ABŞ Xəzinədarlıq notları	807,855	156,199
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	639,306	587,584
Agentlik notları	594,289	1,468,548
Bələdiyyə istiqrazları	303,135	259,413
Korporativ istiqrazlar	287,292	36,075
Böyük Britaniyanın Xəzinədarlıq notları	106,482	356,080
Dövlət istiqrazları	63,389	75,739
Cəmi ticarət qiymətli kağızları	<u>2,801,748</u>	<u>2,939,638</u>

Ticarət qiymətli kağızlarının heç biri dəyərdən düşməmiş və vaxtı keçməmişdir.

Bank ticarət qiymətli kağızlarının müəyyən edilmiş investisiya qaydalarına uyğun olaraq idarə edilməsi məqsədilə etibarlı menecerlərdən istifadə edir və bu qaydaların tələbinə görə belə qiymətli kağızların emitentlərinin daimi qeydiyyat ünvanı İƏİT ölkələridir.

Ticarət qiymətli kağızları "Standard and Poor's", "FitchRatings" və "Moody's" agentlikləri üzrən aşağı "A-" (və ya "A1") kredit reytinginə malikdir. Bankın kredit riski üzrə məlumat üçün Qeyd 24-ə baxın.

7 Törəmə maliyyə alətləri

Bankın törəmə maliyyə alətlərinin 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixləri üzrə ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə qeyd olunub:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015			31.12.2014		
	Şərti məbləğ	Ədalətli dəyər		Şərti məbləğ	Ədalətli dəyər	
		Aktivlər	Öhdəliklər		Aktivlər	Öhdəliklər
Forvard müqavilələri	126,056	32	-	128,613	1,380	(156)
Fyuçers müqavilələri	71,999	-	-	33,506	42	(197)
Cəmi törəmə maliyyə alətləri	198,055	32	-	162,119	1,422	(353)

Valyuta forvard müqavilələri

Aşağıdakı cədvəldə valyutalar əsasında icra olunmamış forvard valyuta müqavilələrinin məbləği, müqavilə üzrə hesablanmış orta mübadilə məzənnəsi və ödəniş vaxtına qalmış müddətlər haqqında məlumatlar ümumiləşdirilir. Aşağıda verilmiş xarici valyuta məbləğləri hesabat tarixində qüvvədə olan məzənnə əsasında hesablanmışdır.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Şərti məbləğ		Müqavilə üzrə orta hesablı məzənnə	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
	ABŞ dolları alışı və Avro satışı			
3 ayadək	-	22,415	-	0.8138
ABŞ dolları satışı və Avro alışı				
3 ayadək	74,928	62,581	1.0704	1.2346
ABŞ dolları alışı və Funt sterlinq satışı				
3 ayadək	-	7,002	-	0.6421
ABŞ dolları satışı və Funt sterlinq alışı				
3 ayadək	22,008	16,833	1.5051	1.5623
ABŞ dolları alışı və Kanada dolları satışı				
3 ayadək	-	2,246	-	1.1625
ABŞ dolları satışı və Kanada dolları alışı				
3 ayadək	10,580	8,051	0.7451	0.8688
ABŞ dolları alışı və digər valyutaların satışı				
3 ayadək	-	2,611	-	-
ABŞ dolları satışı və digər valyutaların alışı				
3 ayadək	18,540	6,874	-	-

8 İntestisiya qiymətli kağızları

Min Azərbaycan Manatı ilə

	31.12.2015	31.12.2014
- Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar		
ABŞ Xəzinədarlıq notları	-	1,334,654
Böyük Britaniyanın Xəzinədarlıq notları	-	195,029
Dövlət istiqrazları	-	865,469
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	-	850,276
Agentlik notları	-	55,066
Cəmi ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar	-	3,300,494
- Satış üçün nəzərdə tutulan investisiyalar		
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	355,510	-
Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	336,154	19,678
Dövlət istiqrazları	334,298	-
ABŞ Xəzinədarlıq notları	78,348	-
Böyük Britaniyanın Xəzinədarlıq notları	71,148	-
Kapital Bank ASC tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	16,418	148,169
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	-	40,000
Cəmi satış üçün nəzərdə tutulan investisiyalar	1,191,876	207,847
- Kreditlər və avanslar		
Aqrarkredit QSC BKT	2,500,000	-
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	83,216	96,200
Dəyərən düşmə üzrə ehtiyat	(4,295)	(4,295)
Kreditlər və avanslar, dəyərən düşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	2,578,921	91,905
Cəmi investisiya qiymətli kağızları	3,770,797	3,600,246

Bank 20 fevral 2015-ci il tarixində ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar portfelinin əhəmiyyətli hissəsini satdığı üçün bu portfəldə qalan qiymətli kağızları satış üçün nəzərdə tutulan investisiyalar portfelinə yenidən təsnif etmişdir. Nəticədə, Bank bu hadisənin baş verdiyi 20 fevral 2015-ci il tarixindən sonra növbəti 2 maliyyə ili ərzində heç bir investisiyanı ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar portfelinə aid etməyəcəkdir.

Kreditlər və avanslara "Aqrarkredit" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Bank olmayan Kredit Təşkilatına məxsus, Bank tərəfindən 2015-ci ildə alınmış, 2,500,000 min AZN nominal dəyərində və 0.15% faiz dərəcəsinə malik, 2045-ci ildə ödənilməli olan qiymətli kağızlar daxildir. Bu qiymətli kağızların ödənişinə dövlət zəmanəti verilir. Bu qiymətli kağızlar "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin dövlətə məxsus səhmlərinin özəlləşdirilməyə hazırlanması ilə bağlı sağlamlaşdırılma tədbirləri" haqqında və "Aqrarkredit" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Bank olmayan Kredit Təşkilatı tərəfindən dövlət zəmanəti əsasında emissiya ediləcək istiqrazların buraxılması, həcmi, müddəti və ödənilmə şərtlərinin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı əsasında alınmışdır. Ədalətli dəyər üzrə məlumat üçün Qeyd 29-a baxın.

9 Banklara verilmiş kreditlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015	31.12.2014
Hökumət zəmanəti ilə verilən kreditlər	3,903,736	2,214,675
Yenidən maliyyələşdirilmiş kreditlər	1,741,141	903,851
Subordinasiya kreditləri	600,410	351,133
Sonuncu instansiya kreditləri	75,119	24,488
Cəmi banklara verilmiş kreditlər	6,320,406	3,494,147
Dəyərdən düşmə üzrə ehtiyatlar	(508,352)	(43,995)
Cəmi banklara verilmiş kreditlər, dəyərdən düşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	5,812,054	3,450,152

Banklara verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bank 3 bankla (2014: 3 bank) kapitalın 10%-dən çoxunu təşkil edən qalıqlara malikdir. Bu qalıqların 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ümumi dəyəri 4,493,323 min AZN (2014: 2,572,982 min AZN) təşkil edir.

Aşağıdakı cədvəldə banklara verilmiş kreditlər üzrə 31 dekabr 2015-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməyə dair ehtiyatlardakı dəyişikliklər təqdim olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Yenidən maliyyələşdirilmiş kreditlər	Sonuncu instansiya kreditləri	Cəmi
İlin əvvəlinə qalıq	22,364	21,631	43,995
İl ərzində dəyərdən düşmə üzrə ehtiyatın yaradılması	460,879	3,478	464,357
İlin sonuna qalıq	483,243	25,109	508,352

Aşağıdakı cədvəldə banklara verilmiş kreditlər üzrə 31 dekabr 2014-cü il ərzində kreditlərin dəyərdən düşməsinə dair ehtiyatlardakı dəyişikliklər təqdim olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Yenidən maliyyələşdirilmiş kreditlər	Sonuncu instansiya kreditləri	Cəmi
İlin əvvəlinə qalıq	15,144	20,387	35,531
İl ərzində dəyərdən düşmə üzrə ehtiyatın yaradılması	7,220	1,244	8,464
İlin sonuna qalıq	22,364	21,631	43,995

9 Banklara verilmiş kreditlər, davamı

Kreditlərin keyfiyyəti

Aşağıdakı cədvəldə banklara verilmiş kreditlərin 31 dekabr 2015-ci il tarixinə olan kredit keyfiyyəti təqdim olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Cəmi kreditlər	Dəyərdən düşmə üzrə ehtiyat	Cəmi banklara verilmiş kreditlər, dəyərdən düşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla
Hökumət zəmanəti ilə verilən kreditlər			
Fərdi dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər	3,903,736	-	3,903,736
Cəmi hökumət zəmanəti ilə verilən kreditlər	3,903,736	-	3,903,736
Yenidən maliyyələşdirilmiş kreditlər			
Fərdi dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər	793,424	-	793,424
Vaxtı keçmiş və ya dəyərdən düşmüş kreditlər			
- vaxtı keçməmiş	800,122	(370,949)	429,173
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	21,401	(7,859)	13,542
- vaxtı 30-90 gün keçmiş	16,921	(6,765)	10,156
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	264	(74)	190
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	90,844	(86,970)	3,874
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	18,165	(10,626)	7,539
Cəmi vaxtı keçmiş və ya dəyərdən düşmüş kreditlər	947,717	(483,243)	464,474
Cəmi yenidən maliyyələşdirilmiş kreditlər	1,741,141	(483,243)	1,257,898
Subordinasiya kreditləri			
Fərdi dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər	600,410	-	600,410
Cəmi subordinasiya kreditləri	600,410	-	600,410
Sonuncu instansiya kreditləri			
Vaxtı keçmiş və ya dəyərdən düşmüş kreditlər			
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	50,010	-	50,010
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	25,109	(25,109)	-
Cəmi vaxtı keçmiş və dəyərdən düşmüş kreditlər	75,119	(25,109)	50,010
Cəmi sonuncu instansiya kreditləri	75,119	(25,109)	50,010
Cəmi banklara verilmiş kreditlər	6,320,406	(508,352)	5,812,054

9 Banklara verilmiş kreditlər, davamı

Aşağıdakı cədvəldə banklara verilmiş kreditlərin 31 dekabr 2014-cü il tarixinə olan kredit keyfiyyəti təqdim olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Cəmi kreditlər	Dəyərdən düşmə üzrə ehtiyat	Cəmi banklara verilmiş kreditlər, dəyərdən düşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla
Hökumət zəmanəti ilə verilən kreditlər			
Fərdi dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər	2,214,675	-	2,214,675
Cəmi hökumət zəmanəti ilə verilən kreditlər	2,214,675	-	2,214,675
Yenidən maliyyələşdirilmiş kreditlər			
Fərdi dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər	880,126	(16,898)	863,228
Vaxtı keçmiş və ya dəyərdən düşmüş kreditlər			
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	3,177	(329)	2,848
- vaxtı 30-90 gün keçmiş	45	(7)	38
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	20,503	(5,130)	15,373
Cəmi vaxtı keçmiş və ya dəyərdən düşmüş kreditlər	23,725	(5,466)	18,259
Cəmi yenidən maliyyələşdirilmiş kreditlər	903,851	(22,364)	881,487
Subordinasiya kreditləri			
Fərdi dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər	351,133	-	351,133
Cəmi subordinasiya kreditləri	351,133	-	351,133
Sonuncu instansiya kreditləri			
Vaxtı keçmiş və ya dəyərdən düşmüş kreditlər			
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	24,488	(21,631)	2,857
Cəmi vaxtı keçmiş və ya dəyərdən düşmüş kreditlər	24,488	(21,631)	2,857
Cəmi sonuncu instansiya kreditləri	24,488	(21,631)	2,857
Cəmi banklara verilmiş kreditlər	3,494,147	(43,995)	3,450,152

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Banklara verilmiş kreditlər üzrə şərtləri dəyişdirilmiş 283,192 min manat məbləğində (2014: 416,933 min manat) kreditlər mövcuddur. Kredit şərtlərinin dəyişdirilməsinin əsas səbəbi bank sistemində qısamüddətli likvidliyin tənzimlənməsi və maliyyə sabitliyinin qorunması olmuşdur. Şərtləri dəyişdirilmiş kreditlər, cədvəldə müqavilənin yeni şərtlərinin pozulması halları istisna olmaqla fərdi dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər kateqoriyasına aid edilmişdir.

Kreditin dəyərdən düşməsinin hesablanmasında əsas fərziyyə və ehtimallar

Bank dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər üçün gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin təhlilinə və dəyərdən düşmə əlamətləri müəyyənləşdirilməyən kredit portfəlləri üçün əvvəlki zərər təcrübəsinə əsaslanaraq, kreditin dəyərdən düşməsinə hesablayır.

Rəhbərlik, dəyərdən düşmə əlaməti olan kreditlər üçün ehtiyat fondunun müəyyənləşdirilməsində aşağıdakı əsas fərziyyələri irəli sürür:

- Girov qoyulmuş əmlak satıldıqda, ilkin qiymətləndirilmiş məbləğin 20% - 50%-i məbləğində diskont dərəcəsi;
- Girovun realizasiyası prosesinin 5 ilə kimi davam etməsi.

9 Banklara verilmiş kreditlər, davamı

Girovun və sair kredit təminatlarının təhlili

Banklara verilmiş kreditlər üzrə fərdi kredit qiymətləndirilməsi həyata keçirilir. Bankın ümumi kredit qabiliyyəti, kreditin keyfiyyəti üzrə ən uyğun göstərici hesab olunur. Bununla belə qəbul edilmiş girov əlavə təhlükəsizliyi təmin edir və girova qoyulan tələb qanunvericilikdə öz əksini tapmışdır.

	31.12.2015		31.12.2014	
	Banklara verilən kreditlər, balans dəyəri	Kreditin verilmə tarixinə girovların ədalətli dəyəri	Banklara verilən kreditlər, balans dəyəri	Kreditin verilmə tarixinə girovların ədalətli dəyəri
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
<i>Fərdi dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər</i>				
Dövlətin zəmanət məktubları	3,903,736	3,903,736	2,214,675	2,214,675
Girov hesabı	752,615	752,615	-	-
Ticarət tipli daşınmaz əmlak	37,808	37,808	769,697	769,697
Yaşayış tipli daşınmaz əmlak	3,001	3,001	10,260	10,260
Təminatlı kreditlər	600,410	-	434,404	-
Cəmi fərdi dəyərdən düşmə əlaməti olmayan kreditlər	5,297,570	4,697,160	3,429,036	2,994,632
<i>Vaxtı keçmiş və ya dəyərdən düşmüş kreditlər</i>				
Ticarət tipli daşınmaz əmlak	401,109	401,109	1,530	1,530
Yaşayış tipli daşınmaz əmlak	45,986	45,986	19,586	19,586
Təminatlı kreditlər	67,389	-	-	-
Cəmi vaxtı keçmiş və ya dəyərdən düşmüş kreditlər	514,484	447,095	21,116	21,116
Cəmi banklara verilmiş kreditlər	5,812,054	5,144,255	3,450,152	3,015,748

Cədvəldə girovların ədalətli dəyəri hesablanarkən banklara verilən kreditlərin balans dəyərindən artıq olan hissə nəzərə alınmamışdır .

10 Torpaq, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Torpaq	Binalar	Mebel və avadanlıqlar	Kompüter və rəbitə avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Qeyri-maddi aktivlər	Bitməmiş tikintilər	Cəmi
İlkin dəyər								
1 yanvar 2015-ci il tarixinə	15,726	42,505	51,342	14,182	2,189	48,698	-	174,642
Əlavələr	-	402	765	3,756	30	7,612	814	13,379
Köçürmələr		55	(55)	-	-	-	-	-
Silinmələr	-	-	(2,835)	(933)	(8)	(698)	-	(4,474)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	15,726	42,962	49,217	17,005	2,211	55,612	814	183,547
Köhnəlmə və amortizasiya								
1 yanvar 2015-ci il tarixinə	-	(13,272)	(38,527)	(8,645)	(1,747)	(14,370)	-	(76,561)
İl üzrə köhnəlmə və amortizasiya	-	(1,280)	(5,368)	(2,474)	(96)	(4,626)	-	(13,844)
Köçürmələr	-	(1)	1	-	-	-	-	-
Silinmələr	-	-	2,835	931	8	566	-	4,340
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	-	(14,553)	(41,059)	(10,188)	(1,835)	(18,430)	-	(86,065)
Balans dəyəri								
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	15,726	28,409	8,158	6,817	376	37,182	814	97,482

10 Torpaq, tikili, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər, davamı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Torpaq	Binalar	Mebel və avadanlıqlar	Kompüter və rabitə avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2014-cü il tarixinə	15,726	38,480	42,397	12,575	2,033	27,869	139,080
Əlavələr	-	4,373	9,617	1,833	267	20,829	36,919
Köçürmələr	-	-	(23)	23	-	-	-
Silinmələr	-	(348)	(649)	(249)	(111)	-	(1,357)
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq	15,726	42,505	51,342	14,182	2,189	48,698	174,642
Köhnəlmə və amortizasiya							
1 yanvar 2014-cü il tarixinə	-	(12,192)	(35,101)	(6,498)	(1,764)	(11,431)	(66,986)
İl üzrə köhnəlmə və amortizasiya	-	(1,217)	(4,090)	(2,381)	(94)	(2,939)	(10,721)
Köçürmələr	-	-	15	(15)	-	-	-
Silinmələr	-	137	649	249	111	-	1,146
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq	-	(13,272)	(38,527)	(8,645)	(1,747)	(14,370)	(76,561)
Balans dəyəri							
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq	15,726	29,233	12,815	5,537	442	34,328	98,081

11 Sair aktivlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015	31.12.2014
Satılmış ticarət qiymətli kağızları üzrə alınacaq məbləğlər	2,505	9,632
İşçilərə verilmiş kreditlər	1,057	1,062
Hesablaşmalar üzrə məbləğlər	830	85
Xarici valyutanın satılması üzrə alınacaq məbləğlər	155	31,435
Digər maliyyə aktivləri	-	59
Dəyərdən düşmə üzrə ehtiyatlar	(26)	(12)
Cəmi digər maliyyə aktivləri	4,521	42,261
Təchizatçılara avans ödənişlər	54,783	36,042
İnvestisiya mülkiyyəti	4,400	4,400
Digər qeyri-maliyyə aktivləri	112	88
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	59,295	40,530
Cəmi sair aktivlər	63,816	82,791

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015 və 2014-cü illər üzrə sair aktivlərin dəyərdən düşmə ehtiyatları üzrə məlumatlar göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015	31.12.2014
İlin əvvəlinə dəyərdən düşmə ehtiyatı üzrə qalıq	12	14
İl ərzində dəyərdən düşmə üzrə ehtiyatın yaradılması/ (bərpa)	14	(2)
İlin sonuna dəyərdən düşmə ehtiyatı üzrə qalıq	26	12

12 Dövriyyədə olan əskinaslar və sikkələr

Dövriyyədə olan əskinaslar və sikkələr Bank tərəfindən Azərbaycan Respublikasının milli valyutasında buraxılmış məbləğlərdir. Bu, 1 yanvar 2006-cı il tarixindən dövriyyəyə buraxılmış yeni Azərbaycan manatı (AZN) və 1992-ci ildə milli valyuta tətbiq edildikdən etibarən dövriyyəyə buraxılmış köhnə Azərbaycan manatıdır (AZM). Köhnə Azərbaycan manatı 1 yanvar 2006-cı il tarixində denominasiya edilərək, həmin tarixdən 5,000 köhnə manat 1 Yeni Azərbaycan manatına bərabər olmuşdur.

31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Bank çap şirkətindən 790,191min AZN məbləğində yeni pul nişanları təhvil almışdır (2014-cü il: 10,002,500 min AZN) və 1,752,022 min AZN məbləğində pul nişanları məhv etmişdir (2014: 1,039,032 min AZN).

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015	31.12.2014
1 yanvar tarixinə qalıq	10,845,946	11,033,336
Dövriyyədə olan əskinaslar və sikkələrdə azalma	(5,429,195)	(187,390)
31 dekabr tarixinə qalıq	5,416,751	10,845,946

13 Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Xəzinədarlığının hesabları	4,105,151	3,341,746
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun hesabları	198,375	319,951
Digər tələb olunanadək depozitlər	47,318	5,214
Cəmi hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	<u>4,350,844</u>	<u>3,666,911</u>

Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklərin faiz dərəcəsi, valyuta və ödəmə müddətləri üzrə təhlili 24 sayılı qeyddə göstərilir.

14 Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Cari hesablar	2,089,877	785,095
Bloklaşdırılmış hesablar	1,198,941	1,002
Məcburi ehtiyatlar	47,384	228,056
Cəmi kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	<u>3,336,202</u>	<u>1,014,153</u>

15 Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
İctimai təşkilatlar	5,247	5,781
Digər maliyyə institutlarının hesabları	1,342	1,078
Cəmi digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	<u>6,589</u>	<u>6,859</u>

16 Buraxılmış borc qiymətli kağızlar

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Qısamüddətli notlar	-	27,007
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızlar	<u>-</u>	<u>27,007</u>

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın heç bir buraxılmış borc qiymətli kağızları olmamışdır.

17 Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyasından (BİA) götürülmüş borc vəsaitləri	4,064	2,469
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarına ödəniləcək məbləğlər	593	429
Cəmi beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	<u>4,657</u>	<u>2,898</u>

18 Sair öhdəliklər

Min Azərbaycan Manatı ilə

	31.12.2015	31.12.2014
Alınmış ticarət qiymətli kağızları üzrə ödəniləcək məbləğlər	5,604	10,341
Ödənilməkdə olan məbləğlər	1,013	1,338
Xarici valyutanın alınması üçün öhdəliklər	219	31,479
Cəmi sair maliyyə öhdəlikləri	6,836	43,158
Gələcək dövrün gəlirləri	18	433
Digər	453	80
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	471	513
Cəmi sair öhdəliklər	7,307	43,671

19 Kapital

Bankın Nizamnamə fondu 500,000 min manatdır. 20 oktyabr 2015-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı haqqında Qanuna edilmiş dəyişikliklərə müvafiq olaraq bölüşdürülməmiş mənfəətdən əlavə 490,000 min AZN Mərkəzi Bankın nizamnamə fonduna köçürülərək, Mərkəzi Bankın nizamnamə fondu 500,000 min AZN olaraq formalaşdırılmışdır.

31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il ərzində Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi müddəti 2019-cu ildə başa çatan, nominal dəyəri 255,400 min AZN olan faizsiz borc öhdəliyi buraxmaqla Bankı əlavə kapital ilə təmin etmişdir. Əlavə kapital manatın xarici valyutalara nisbətən mövqeyinin möhkəmlənməsi ilə əlaqədar Bankın xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi nəticəsində 2008-ci ildə yaranmış 402,115 min AZN məbləğində zərərə görə 255,399 min AZN məbləğində kapital çatışmazlığını aradan qaldırmaq məqsədilə təmin edilmişdir. Bu öhdəlik ilkin olaraq 209,517 min AZN məbləğində ədalətli dəyərlə əks etdirilmiş və kapital ehtiyatları müvafiq məbləğdə bərpa olunmuşdur.

20 oktyabr 2015-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı haqqında Qanuna edilmiş dəyişikliklərə müvafiq olaraq, Bankın kapital ehtiyatları onun nizamnamə fondundan az olmamalıdır və buna görə də Bank kapital ehtiyatlarını hesabat ilinin mənfəətindən 290,483 min AZN ayıraraq 500,000 min AZN olaraq formalaşdırmışdır.

20 Faiz gəlirləri və xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2015	2014
Faiz gəlirləri		
Banklara verilmiş kreditlər	165,461	133,417
İnvestisiya qiymətli kağızları:		
<i>Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar</i>	32,725	9,069
<i>Ödəniş müddətində saxlanılan qiymətli kağızlar</i>	4,190	20,936
Ticarət qiymətli kağızları	14,926	18,805
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	4,650	3,925
Dövlətin borc öhdəlikləri	4,624	4,624
BVF ilə hesablaşmalar	106	142
Digər aktivlər	63	68
Cəmi faiz gəlirləri	226,745	190,986
Faiz xərcləri		
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	106	142
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	39	26
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	10	463
Cəmi faiz xərcləri	155	631
Xalis faiz gəlirləri	226,590	190,355

2015-ci il üzrə göstərilən faiz gəlirlərinə 25,400 min AZN(2014: 7,918 min AZN) məbləğində dəyərdən düşmüş maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış gəlirlər aiddir.

21 Haqq və komissiya gəlirləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2015	2014
Kassa əməliyyatları	9,544	6,772
Hesablaşma əməliyyatları	3,019	3,496
Digər	5	6
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	12,568	10,274

22 Haqq və komissiya xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2015	2014
Kassa əməliyyatları	5,647	537
Qiymətli kağızlarla əməliyyatlar (idarəetmə, kastodian və broker xidmətləri) üzrə	1,057	823
Hesablaşma əməliyyatları	103	70
Digər	282	-
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	7,089	1,430

23 İnzibati və sair əməliyyat xərcləri

Min Azərbaycan Manatı ilə

	2015	2014
İşçilər üzrə xərclər	16,059	14,826
Tikili və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə xərcləri	9,218	7,782
Proqram təminatı və sair qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri	4,626	2,939
Əskinas və sikkələrin istehsalı və nəqli üzrə xərclər	3,842	9,762
Regional tikinti və sosial xərclər	2,760	9,775
Maliyyə Monitorinqi Xidmətinin maliyyələşdirilməsi üzrə xərclər	2,395	1,543
Proqram təminatı və serverlərin dəstəklənməsi xərcləri	2,380	1,958
Mühafizə xidmətləri	1,344	1,358
Tikili və avadanlıqların təmir və saxlanma xərcləri	862	2,125
Ofis təchizati	528	349
Rabitə xidmətləri	468	447
Sığorta xidmətləri	397	213
Enerji və qızdırıcı sistemlər üzrə xərclər	380	345
Hüquq və məsləhət xidmətləri	346	82
İcarə haqqı	268	259
Ezamiyyə xərcləri	156	143
Mətbəə xərcləri	139	114
Nümayəndəlik və beynəlxalq tədbirlər üzrə xərclər	43	242
Kommunal xidmətlər	40	41
Sair xərclər	679	661
Cəmi inzibati və sair əməliyyat xərcləri	46,930	54,964

24 Risklərin idarə edilməsi

İdarə Heyətinin 5 fevral 2014-cü il tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının əməliyyat risklərinin idarə edilməsi üzrə Çərçivə Sənədi”nə əsasən, Bankın üzləşdiyi risklər aşağıdakı dörd kateqoriya üzrə qruplaşdırılmışdır:

Strateji (siyasət) risklər – pul siyasəti, maliyyə sabitliyi, bank nəzarəti və mandatdan irəli gələn digər strateji məsələlərlə əlaqəli risklərdir. Strateji (siyasət) risklərin idarə edilməsi Bankın İdarə Heyəti, Pul Siyasəti və Maliyyə Sabitliyi Komitəsi, eləcə də aidiyyəti struktur bölmələr (Pul siyasəti, Kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət, Prudensial siyasət və metodologiya, Bazar əməliyyatları, Strateji idarəetmə və s. departamentlər) tərəfindən həyata keçirilir.

Maliyyə riskləri – Bankın valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi üzrə kredit, bazar və likvidlik risklərini əhatə edir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi Bankın İdarə Heyəti, Investisiya Komitəsi, Bazar əməliyyatları departamenti tərəfindən müvafiq qayda və prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Bazar şəraitindəki dəyişikliklər və risklərin idarə olunması sahəsində qabaqcıl təcrübə nəzərə alınaraq, risklərin idarə edilməsi siyasəti və prosedurları müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

Əməliyyat riskləri – Bankın struktur bölmələrinin əməkdaşlarının və Bankda həyata keçirilən layihələrin heyət üzvlərinin məqsədyönlü və ya ehtiyatsız davranışı, daxili proseslərin adekvat olmaması, Bankda istismarda olan texniki avadanlıqlarda, habelə informasiya sisteminin proqram və texniki platformalarında çatışmazlıqların mövcudluğu, eləcə də kənar hadisələrin baş verməsi nəticəsində yaranan risklərdir. Əməliyyat risklərinin idarə edilməsi Bazal Komitəsinin müvafiq prinsiplərinə uyğun olaraq, *müdafiənin 3 xətti* modeli əsasında həyata keçirilir. Sözügedən modelə əsasən müdafiənin birinci xəttini Bankın bütün struktur bölmələri, ikinci xəttini Risklərin idarə edilməsi departamenti və üçüncü xəttini Daxili audit departamenti təşkil edir.

Risklərin idarə edilməsi departamentinin funksiyalarına Bankın Əməliyyat risklərinin idarə edilməsi sistemi üzrə («ƏRİE») siyasət və metodoloji sənədlərinin və müvafiq dəstəkləyici sistemlərin hazırlanması, təkmilləşdirilməsi, kommunikasiyası və təlimi, Bankda ƏRİE prosesinin koordinasiyası, fasilatıyası, monitorinqi və hesabatlığı, habelə Bank üzrə icmal əməliyyat risk profilinin hazırlanması daxildir.

Reputasiya riskləri – Bankın yüksək vəzifəli şəxslərinin (İdarə Heyətinin üzvləri və Baş direktorlar) şəxsi həyatı, davranışı və kommunikasiyası məsələlərindən irəli gələn, habelə Bankın məqsədləri və fəaliyyəti ilə ictimai rəy arasındakı uyğunsuzluqlardan yaranan risklərdir. Strateji (siyasət), maliyyə, əməliyyat risklərinin qeyri-effektiv idarə olunması nəticəsində yaranan reputasiya zərərləri reputasiya riskləri hesab edilmir. Həmin zərərlər müvafiq olaraq, strateji (siyasət), maliyyə və əməliyyat risklərinin idarə edilməsi fəaliyyəti çərçivəsində mümkün risk təsir kateqoriyalarından biri qismində nəzərdən keçirilir. Bankın reputasiya riskləri İdarə Heyəti, Baş direktorlar və Kommunikasiya departamenti tərəfindən idarə edilir.

Maliyyə risklərinin idarə edilməsi siyasətləri və prosedurları

Maliyyə risklərinin idarə edilməsi siyasəti Bankın qarşılaşdığı maliyyə risklərinin müəyyənləşdirilməsinə, idarə edilməsinə, müvafiq risk limitlərinin və nəzarət mexanizmlərinin yaradılmasına, eləcə də risk səviyyələrinin və limitlərin yerinə yetirilməsinin mütəmadi əsasda monitorinqinin təmin olunmasına yönəldilir.

İdarə Heyəti

Risklərin idarə edilməsi sistemində nəzarətə görə ümumi məsuliyyəti İdarə Heyəti daşıyır. O, risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşmanı müəyyənləşdirir, risk tolerantlığı səviyyələri və risklərin idarə edilməsinin əsas prinsiplərinin qəbul edilməsi funksiyalarını həyata keçirir.

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

Əməliyyatlar İdarə Heyətinin üzvləri arasında nəzarət prinsipinə əsaslanaraq bölüşdürülür. Hər bir heyət üzvü özünün məsuliyyət daşdığı sektorda əməliyyatlara nəzarət etməlidir. İdarə Heyətinin risklərin aşkarlanması və onlara nəzarətdə ümumi məsuliyyət daşmasına baxmayaraq, ayrı-ayrı risklərin idarə olunması və monitorinqinə cavabdehlik daşıyan ayrıca struktur bölmələr mövcuddur.

İnvestisiya komitəsi

İnvestisiya Komitəsi “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Qaydaları”na uyğun olaraq “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsinin Əsas İstiqamətləri”nin hazırlanması və “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi üzrə Əməliyyat İnvestisiya Strategiyası”nın qəbul edilməsində, həmçinin, valyuta aktivlərinin idarə edilməsi əməliyyatlarına nəzarətin həyata keçirilməsində məsuliyyətlidir.

Bazar əməliyyatları departamentinin Risklərin idarə edilməsi şöbəsi

Bazar əməliyyatları departamentinin Risklərin idarə edilməsi şöbəsi “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Qaydaları”, “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsinin Əsas İstiqamətləri” və “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi üzrə Əməliyyat İnvestisiya Strategiyası”na uyğun olaraq valyuta aktivlərinin idarə edilməsində qəbul olunmuş limitlərə gündəlik nəzarəti həyata keçirir.

Daxili audit departamenti

Daxili audit hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir, nəticə və tövsiyələr haqqında Bankın sədrinə hesabat verir.

Bundan əlavə, Bankda əməliyyatları və nəzarəti həyata keçirmək üçün xüsusi komitə və komissiyalar da fəaliyyət göstərir, məsələn, Kredit Komitəsi və Bankın rəsmi məzənnələrinin müəyyən edilməsi üzrə Daimi Komissiya və sair.

Valyuta ehtiyatları üzrə risklər Bankın risklərinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bu risklərin idarə olunması üzrə səlahiyyətlərin bölgüsü, prosedurlar və hesabatlılıq “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Qaydaları”nda müəyyən olunmuşdur. İdarə olunan risklər üzrə məqbul limitlər “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi Qaydaları”, “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsinin Əsas İstiqamətləri”, “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi üzrə Əməliyyat İnvestisiya Strategiyası” və xarici menecerlər tərəfindən vəsaitlərin idarə edilməsi üzrə “investisiya qaydaları”nda öz əksini tapır. Qaydalara uyğun olaraq, məqbul limitlər İnvestisiya Komitəsi tərəfindən müəyyən edilərək, İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunur. Risklərə daimi nəzarət Bazar əməliyyatları departamentinin Risklərin idarə edilməsi şöbəsi və Ödəniş sistemləri və hesablaşmalar departamentinin Maliyyə bazarlarında əməliyyatlar şöbəsi tərəfindən aparılır.

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

Kredit riski

Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəfin Bank qarşısında öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində Banka maliyyə zərəri vurularsa, Bank kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Bankın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit, investisiya və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına, o cümlədən borcalanın və ya qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsinə gətirib çıxarır. Kredit riski investisiya aktivlərinin lazımı qaydada seçilməsi, investisiya aktivlərinin kredit keyfiyyəti və hər bir investisiya aktivini üzrə investisiya məbləğinə limitlərin müəyyən edilməsi vasitəsilə idarə olunur və nəzarət edilir.

Bankın investisiya qaydalarına əsasən, Bankın valyuta aktivlərinin idarə edilməsində yalnız qısamüddətli reytingi A-2-dən (Standart&Poor's), F-2-dən (Fitch) və yaxud P-2-dən (Moody's), uzunmüddətli kredit reytingi A- -dən (Standart&Poor's, Fitch) və yaxud A3-dən (Moody's) aşağı olmayan investisiya vasitələri istifadə oluna bilər. Eyni zamanda, bir kommertiya bankına investisiyalaşdırılmış maksimal məbləğ 200 mln. ABŞ dolları ekvivalentində müəyyən olunmuşdur. İntestisiya alətinin müddətindən asılı olaraq, 1 ayadək müddəti olan investisiya alətləri üçün minimal kredit reytingi A- ("Standart&Poor's", "Fitch", "Moody's"), 1 aydan 1 ilədək olan investisiya alətləri üçün A ("Standart&Poor's", "Fitch", "Moody's"), 1 ildən yuxarı müddəti olan investisiya alətləri üçün A+ ("Standart&Poor's", "Fitch", "Moody's") kimi müəyyənləşdirilmişdir. Reyting agentlikləri tərəfindən bir aktivə müxtəlif kredit reytingi təyin edildiyi halda minimal tələbi ödəyən reyting əsas götürülür.

Bank kredit reytingi sistemi əsasında kreditlərin təsnifləşdirilməsini həyata keçirir. Bu, kredit alanların krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsini təmin edir. Kreditin təsnifləşdirilməsi Bankın məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımı tədbirləri görmək imkanı yaradır.

Aşağıdakı cədvəldə hesabat tarixinə kredit riski daşıya biləcək maliyyə aktivləri haqqında məlumat təqdim olunur:

Min Azərbaycan Manatı ilə

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
AKTİVLƏR		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,190,762	3,951,699
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	17,784	538,044
BVF ilə hesablaşmalar	332,661	174,540
Ticarət qiymətli kağızları	2,801,748	2,939,638
Törəmə maliyyə alətləri	32	1,422
İntestisiya qiymətli kağızları	3,770,797	3,600,246
Banklara verilmiş kreditlər	5,812,054	3,450,152
Dövlətin borc öhdəlikləri	239,603	234,979
Digər maliyyə aktivləri	4,521	42,261
Cəmi kredit limiti	<u>18,169,962</u>	<u>14,932,981</u>

Adətən beynəlxalq təcrübəyə əsasən, törəmə maliyyə alətlərinə və investisiya qiymətli kağızlarına (bu qiymətli kağızlar repo əməliyyatlarının bir hissəsini təşkil etmədiyi halda) girov cəlb olunmur.

Banklara verilmiş kreditlər üzrə girovların və kredit riski konsentrasiyasının təhlili 9-cu qeyddə təqdim olunmuşdur.

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklər səbəbindən tərəddüd etməsi ilə bağlı yaranan riskdir. Bazar riski valyuta, faiz dərəcəsi və sair qiymət risklərindən ibarətdir. Bazar riski bazarın xüsusi və ümumi dəyişkənliyi və bazar qiymətlərinin volatillik səviyyəsinin, eləcə də xarici valyuta məzənnələrinin dəyişikliyinə məruz qalan faiz yarıdan və maliyyə alətlərinin açıq mövqeləri üzrə yaranır.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətləri ilə bağlı gələcək pul vəsaitləri axınının ədalətli dəyərinin bazar faiz dərəcələrində baş verən dəyişikliklərdən asılı olan riskdir. Bank, bazar faiz dərəcələrinin səviyyələrində dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinin təsirinə məruz qalır.

Belə volatillik faiz marjasının səviyyəsini artırır və ya azalda bilər və gözlənilməyən faiz dərəcələrinin dəyişiklikləri ilə bağlı zərərin yaranmasına gətirib çıxara bilər.

Faiz dərəcələrinin yenidən müəyyən edilməsinin müddətlər üzrə təhlili

Faiz dərəcəsi riski, əsasən, faiz dərəcəsi fərqlərinə nəzarət etməklə tənzimlənir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə əsas maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcəsi fərqlərinin mövqeyi aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	3 aydan az	3-6 ay	6-12 ay	1 ildən çox	Faizsiz	Balans dəyəri
31 dekabr 2015						
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,182,684	-	-	-	605,489	5,788,173
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	9,228	8,556	-	-	17,784
BVF ilə hesablaşmalar	332,661	-	-	-	-	332,661
Ticarət qiymətli kağızları	2,801,748	-	-	-	-	2,801,748
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	-	-	32	32
İnvestisiya qiymətli kağızları	71,150	12,960	428,811	3,257,876	-	3,770,797
Banklara verilmiş kreditlər	120,701	204,985	265,562	5,220,806	-	5,812,054
Dövlət borc öhdəlikləri	-	-	-	239,603	-	239,603
Digər maliyyə aktivləri	3,465	-	1	1,055	-	4,521
	8,512,409	227,173	702,930	8,719,340	605,521	18,767,373
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövrüydə olan əskinaslar və sikkələr	-	-	-	-	5,416,751	5,416,751
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	4,350,844	4,350,844
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	3,336,202	3,336,202
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	6,589	6,589
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	333,327	333,327
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	4,657	4,657
Digər maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	6,836	6,836
	-	-	-	-	13,455,206	13,455,206
	8,512,409	227,173	702,930	8,719,340	(12,849,685)	5,312,167

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	3 aydan az	3-6 ay	6-12 ay	1 ildən çox	Faizsiz	Balans dəyəri
31 dekabr 2014						
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	3,825,518	-	-	-	781,287	4,606,805
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	538,044	-	-	-	538,044
BVF ilə hesablaşmalar	174,540	-	-	-	-	174,540
Ticarət qiymətli kağızları	2,939,638	-	-	-	-	2,939,638
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	-	-	1,422	1,422
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	40,116	136,932	3,423,198	-	3,600,246
Banklara verilmiş kreditlər	63,276	116,747	334,208	2,935,921	-	3,450,152
Dövlət borc öhdəlikləri	-	-	-	234,979	-	234,979
Digər maliyyə aktivləri	41,201	11	54	995	-	42,261
	7,044,173	694,918	471,194	6,595,093	782,709	15,588,087
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövrüyyədə olan əskinaslar və sikkələr	-	-	-	-	10,845,946	10,845,946
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	3,666,911	3,666,911
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	1,014,153	1,014,153
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	6,859	6,859
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	-	-	353	353
Buraxılan borc qiymətli kağızlar	27,007	-	-	-	-	27,007
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,463	-	-	-	175,180	176,643
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	2,898	-	-	-	-	2,898
Digər maliyyə öhdəlikləri	43,158	-	-	-	-	43,158
	74,526	-	-	-	15,709,402	15,783,928
	6,969,647	694,918	471,194	6,595,093	(14,926,693)	(195,841)

Faiz dərəcəsi həssaslığının təhlili

Faiz dərəcəsi riskinin idarə olunması maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin həssaslığının monitorinqi ilə tamamlanır. Bütün gəlir əyrisi üzrə 100 baza bəndi (bb) simmetrik enmə və ya qalxmanın sadələşdirilmiş proqnoz variantı əsasında faiz dərəcələrində dəyişikliklərə xalis mənfəət və ya zərərin, kapitalın və 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə faiz hesablanan aktiv və öhdəliklərin vəziyyətinin həssaslıq təhlili aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015	31.12.2014
100 bb paralel enmə	(107,113)	(90,273)
100 bb paralel qalxma	107,113	90,273

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

Ticarət qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərində dəyişikliklər nəticəsində xalis mənfəət və ya zərərin və kapitalın, 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə mövcud olan vəziyyəti əsasında faiz dərəcələrində dəyişikliklər səbəbindən satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin və bütün gəlir əyrisi üzrə 100 bb simmetrik enmə və ya qalxmanın sadələşdirilmiş proqnoz variantının həssaslıq təhlili aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015	31.12.2014
100 bb paralel enmə	(35,846)	(28,646)
100 bb paralel qalxma	35,846	28,646

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklər üzrə effektiv orta faiz dərəcələri verilmişdir. Bu faiz dərəcələri həmin aktiv və öhdəliklərdən ödəniş tarixinə qədər əldə olunan gəlirin təqribi qiymətidir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31.12.2015				31.12.2014			
	Effektiv orta faiz dərəcəsi, %				Effektiv orta faiz dərəcəsi, %			
	AZN	USD	EUR	Digər valyutalar	AZN	USD	EUR	Digər valyutalar
Faiz hesablanan aktivlər								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	0.32	(0.15)	0.26	-	0.01	0.05	0.49
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	-	0.02	-	-	-	0.10	-
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	-	0.05	-	-	-	0.05
Ticarət qiymətli kağızları	-	0.67	2.53	0.94	-	0.34	0.31	0.58
İnvestisiya qiymətli kağızları	0.51	1.00	1.75	2.00	3.33	1.36	1.70	1.43
Banklara verilmiş kreditlər	3.33	2.53	-	-	4.20	2.50	-	-
Dövlət borc öhdəlikləri	2.0	-	-	-	2.00	-	-	-
Digər maliyyə aktivləri	5.67	-	-	-	5.88	-	-	-
Faiz hesablanan öhdəliklər								
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	-	-	-	0.14	-	-	-
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	-	-	0.50

Valyuta riski

Valyuta riski xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsi nəticəsində maliyyə aktivinin baza valyutasında dəyərinin dəyişməsi riskidir. Bankın aktivlərinin dəyəri aktivlərin valyuta strukturundan asılı olaraq əsas xarici valyutaların məzənnələrinin dəyişməsi riskinə məruz qalır.

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

Bankın valyuta aktivləri əsasən ABŞ dolları, avro və funt sterlinq ilə saxlanılır. Valyuta aktivlərinin valyuta kompozisiyası Bankın İdarə Heyətinin 9 dekabr 2013-cü il tarixli qərarı ilə təsdiqlənmiş “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta aktivlərinin idarə edilməsi üzrə Əsas İstiqamətlər” ilə müəyyən olunmuşdur. Bu sənəd Bankda valyuta riskinin idarə edilməsinə görə cavabdeh olan Bazar əməliyyatları departamentində əsas kimi istifadə edilir. Bundan əlavə, həmin departament İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənmiş əsasnaməyə müvafiq olaraq fəaliyyət göstərir.

Valyuta riski valyuta səbətinin diversifikasiyası və aşağıdakı parametrlərin müəyyən edilməsi ilə idarə olunur:

- idarə olunan valyutalar;
- idarə olunan hər bir valyutanın cəmi valyuta aktivlərinin tərkibində maksimal payı (baza valyutası üçün minimal məbləğ).

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta risklərinin strukturu təqdim olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	ABŞ dolları	Avro	Digər valyutalar	Cəmi
31 dekabr 2015				
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,448,746	99,862	239,565	5,788,173
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	17,784	-	17,784
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	332,661	332,661
Ticarət qiymətli kağızları	2,164,502	295,031	342,215	2,801,748
Törəmə maliyyə alətləri	32	-	-	32
İnvestisiya qiymətli kağızları	78,348	689,810	71,146	839,304
Banklara verilmiş kreditlər	996,512	-	-	996,512
Digər maliyyə aktivləri	2,505	-	-	2,505
Cəmi maliyyə aktivləri	8,690,645	1,102,487	985,587	10,778,719
ÖHDƏLİKLƏR				
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	70,171	12,015	9,793	91,979
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	1,793,023	64,664	-	1,857,687
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	109	4	-	113
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	333,327	333,327
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	4,064	-	-	4,064
Digər maliyyə öhdəlikləri	5,818	5	-	5,823
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,873,185	76,688	343,120	2,292,993
Xalis tanınmış mövqe	6,817,460	1,025,799	642,467	8,485,726
Törəmə maliyyə əməliyyatların nəticəsi	(126,056)	74,928	51,128	-
Xalis mövqe	6,691,404	1,100,727	693,595	8,485,726

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<u>ABŞ dolları</u>	<u>Avro</u>	<u>Digər valyutalar</u>	<u>Cəmi</u>
31 dekabr 2014				
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4,091,631	321,288	193,886	4,606,805
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	538,044	-	538,044
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	174,540	174,540
Ticarət qiymətli kağızları	1,602,835	743,525	593,278	2,939,638
Törəmə maliyyə alətləri	1,422	-	-	1,422
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,601,618	1,479,533	219,343	3,300,494
Banklara verilmiş kreditlər	507,174	-	-	507,174
Digər maliyyə aktivləri	9,632	22,017	9,477	41,126
Cəmi maliyyə aktivləri	7,814,312	3,104,407	1,190,524	12,109,243
ÖHDƏLİKLƏR				
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	377,521	63,444	64	441,029
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	260,612	60,822	3,660	325,094
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	223	2	-	225
Törəmə maliyyə alətləri	353	-	-	353
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	176,643	176,643
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	2,898	-	-	2,898
Digər maliyyə öhdəlikləri	41,199	621	-	41,820
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	682,806	124,889	180,367	988,062
Xalis tanınmış mövqə	7,131,506	2,979,518	1,010,157	11,121,181
Törəmə maliyyə əməliyyatların nəticəsi	(60,065)	40,166	19,899	-
Xalis mövqə	7,071,441	3,019,684	1,030,056	11,121,181

Aşağıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi, 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə AZN-in aşağıdakı valyutalara qarşı dəyərdən düşməsi kapitalı və mənfəəti və ya zərəri aşağıda göstərilən məbləğlər həcmində artır (azal) bilər. Təqdim edilən təhlil Bankın hesabat dövrünün sonunda mümkün olduqları ehtimal edilmiş xarici valyuta məzənnələrinin dəyişikliklərinə əsaslanır. Təhlildə bütün digər parametrlərin, xüsusilə də faiz dərəcələrinin dəyişməz qalması fərziyyə edilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
ABŞ dollarının dəyərinin AZN-ə qarşı 15% həcmində yüksəlməsi	1,003,711	1,060,716
Avronun dəyərinin AZN-ə qarşı 15% həcmində yüksəlməsi	165,109	452,953

AZN-in qeyd edilən valyutalara qarşı 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə möhkəmlənməsi bütün digər parametrlər eyni saxlanılması şərtilə, həmin valyutalara eyni həcmli, lakin əks istiqamətli təsiri ola bilər.

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə mövcud olan vəziyyət əsasında qiymətli kağızların qiymətlərindəki dəyişikliklərə xalis mənfəət və ya zərərin, kapitalın və bütün qiymətli kağızların qiymətlərində 10% dəyişiklik üzrə sadələşdirilmiş proqnoz variantın həssaslıq təhlili aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Qiymətli kağızların qiymətlərində 10% artım	280,175	293,964
Qiymətli kağızların qiymətlərində 10% azalma	<u>(280,175)</u>	<u>(293,964)</u>

Likvidlik riski

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixi çatanda Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bank tərəfindən likvidlik riskinin idarə olunması hər bir şəraitdə Bankın öhdəliklərini ödəmək üçün likvidliyin lazımı səviyyədə saxlanılmasına əsaslanır.

Pul siyasətinin həyata keçirilməsi və ölkədaxili maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi kimi Bankın prioritet məqsədlərinə nail olmaq üçün vaxtında müdaxilə etmək məqsədilə Bank, valyuta aktivlərindən likvid əməliyyat tranşı formalaşdırır. Bankın likvid əməliyyat tranşı aşağıdakı mənbələr üzrə valyuta tələbatını qarşılamaq üçün kifayət edir: valyuta müdaxilələri, üç aylıq idxal həcmində xarici ticarətin maliyyələşdirilməsi, ölkənin qısamüddətli xarici borcu. Likvidlik riskinin idarə edilməsi likvid aktivlərin müəyyən edilməsi və investisiya müddətində valyuta aktivlərinin minimal likvidlik limitlərinin müəyyən edilməsindən ibarətdir.

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan məbləğlərin gözlənilən ödəniş müddətləri üzrə təhlilini əks etdirir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb olunanadək və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən artıq	Ödəniş müddəti olmayan	Vaxtı keçmiş	Cəmi
AKTİVLƏR								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,788,173	-	-	-	-	-	-	5,788,173
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	-	17,784	-	-	-	-	17,784
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	-	-	-	332,661	-	332,661
Ticarət qiymətli kağızları	2,801,748	-	-	-	-	-	-	2,801,748
Törəmə maliyyə alətləri	32	-	-	-	-	-	-	32
İnvestisiya qiymətli kağızları	71,148	-	441,771	502,031	2,755,846	-	1	3,770,797
Banklara verilmiş kreditlər	2,526	32,866	470,547	1,331,587	3,889,218	-	85,310	5,812,054
Dövlətin borc öhdəlikləri	-	-	-	239,603	-	-	-	239,603
Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	-	-	-	-	-	97,482	-	97,482
Sair aktivlər	3,465	-	1	143	912	59,295	-	63,816
Cəmi aktivlər	8,667,092	32,866	930,103	2,073,364	6,645,976	489,438	85,311	18,924,150
ÖHDƏLİKLƏR								
Dövriyyədə olan əskenaslar və sikkələr	-	-	-	-	-	5,416,751	-	5,416,751
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,350,844	-	-	-	-	-	-	4,350,844
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	3,336,202	-	-	-	-	-	-	3,336,202
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	6,589	-	-	-	-	-	-	6,589
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	333,327	-	333,327
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	4,657	-	-	-	-	-	-	4,657
Sair öhdəliklər	6,482	-	-	-	-	825	-	7,307
Cəmi öhdəliklər	7,704,774	-	-	-	-	5,750,903	-	13,455,677
Xalis mövqe	962,318	32,866	930,103	2,073,364	6,645,976	(5,261,465)	85,311	5,468,473

24 Risklərin idarə edilməsi, davamı

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2014-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan məbləğlərin gözlənilən ödəniş müddətləri üzrə təhlilini əks etdirir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb olunanadək və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən artıq	Ödəniş müddəti olmayan	Vaxtı keçmiş	Cəmi
AKTİVLƏR								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4,416,365	190,440	-	-	-	-	-	4,606,805
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	-	538,044	-	-	-	-	538,044
BVF ilə hesablaşmalar	-	-	-	-	-	174,540	-	174,540
Ticarət qiymətli kağızları	2,939,638	-	-	-	-	-	-	2,939,638
Törəmə maliyyə alətləri	1,422	-	-	-	-	-	-	1,422
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	-	177,048	3,235,244	187,954	-	-	3,600,246
Banklara verilmiş kreditlər	-	35,803	450,955	812,603	2,123,318	-	27,473	3,450,152
Dövlətin borc öhdəlikləri	-	-	-	234,979	-	-	-	234,979
Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	-	-	-	-	-	98,081	-	98,081
Sair aktivlər	41,199	2	65	23	972	40,530	-	82,791
Cəmi aktivlər	7,398,624	226,245	1,166,112	4,282,849	2,312,244	313,151	27,473	15,726,698
ÖHDƏLİKLƏR								
Dövriyyədə olan əskinaslar və sikkələr	-	-	-	-	-	10,845,946	-	10,845,946
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	3,666,911	-	-	-	-	-	-	3,666,911
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	1,014,153	-	-	-	-	-	-	1,014,153
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	6,859	-	-	-	-	-	-	6,859
Törəmə maliyyə alətləri	353	-	-	-	-	-	-	353
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	27,007	-	-	-	-	-	-	27,007
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,463	-	-	-	-	175,180	-	176,643
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	2,898	-	-	-	-	-	-	2,898
Sair öhdəliklər	43,158	-	-	-	-	513	-	43,671
Cəmi öhdəliklər	4,762,802	-	-	-	-	11,021,639	-	15,784,441
Xalis mövqe	2,635,822	226,245	1,166,112	4,282,849	2,312,244	(10,708,488)	27,473	(57,743)

25 Kapitalın idarə olunması

Bankın kapitalı onun bütün öhdəlikləri çıxıldıqdan sonra aktivlərinin qalan hissəsidir.

Kapitalın idarə olunmasında məqsəd, Bankın iqtisadi müstəqilliyinin və fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin təmin edilməsi üçün kapitalın müvafiq səviyyədə saxlanılmasından ibarətdir. Bank idarə olunan məcmu kapitalın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən kapital olduğunu hesab edir.

“Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı” haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununda (“Qanun”) nəzərdə tutulan nizamnamə fondu və minimal kapital ehtiyatları istisna olmaqla, mərkəzi bank kimi Bank üçün kənar qurumların tələbləri mövcud deyil.

Qeyd 19-da əks olunduğu kimi, 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın nizamnamə fondu 500,000 min AZN (31 dekabr 2014: 10,000 min AZN) olmuşdur.

Bank 31 dekabr 2015-ci il tarixinə 5,531,130 min AZN mənfəət əldə etmişdir. Qanunun 12-ci maddəsinə əsasən hesabat ilinin mənfəəti ilk növbədə Mərkəzi Bankın kapital ehtiyatlarının formalaşdırılmasına yönəldilir. Kapital ehtiyatları formalaşdırıldıqdan və Mərkəzi Bankın illik maliyyə hesabatı auditor rəyi ilə təsdiqləndikdən sonra reallaşdırılmış mənfəətin sərbəst qalığı dövlət büdcəsinə köçürülür.

31 dekabr 2014-cü il tarixinə Bankın kapital ehtiyatları Qanunla tələb olunan səviyyədə olmadığı üçün 2015-ci ildə dövlət büdcəsinə köçürülmə həyata keçirilməyib.

26 Əməliyyat icarəsi

Bank, əməliyyat icarəsi çərçivəsində bir sıra binaları icarəyə götürür. Bu icarələr adətən bir illik ilkin müddətə bağlanılır. İcarənin ilkin müddəti başa çatdıqda, onu uzatmaq mümkündür. İcarə öhdənişləri adətən müvafiq bazar qiymətlərini əks etmək üçün illik əsasda artırılır. Bankın ləğv edilə bilməyən icarələri yoxdur.

27 Şərti öhdəliklər

Məhkəmə iddiaları

Bank fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq məhkəmə iddialarına və şikayətlərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, bu kimi iddia və şikayətlər nəticəsində yaranan maddi məsuliyyət Bankın maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatların nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcək.

28 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolay yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Dövlətin nəzarəti altında olan orqanlara Azərbaycan İpoteka Fondu («AİF»), Maliyyə Monitorinqi Xidməti («MMX»), Azərbaycan Beynəlxalq Bankı və AzərTürk Bank daxildir. Qanunvericilikdə tələb olunduğu kimi Bank, maliyyələşdirilməsi onun tərəfindən həyata keçirilən MMX-nın aktiv və öhdəlikləri üzərində mülkiyyət hüququna və onların fəaliyyətlərindən əldə edilən iqtisadi faydalarda hüquqlara malik deyildir.

Rəhbərlik ilə əməliyyatlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə rəhbərliyə ödənişlər barədə məlumat təqdim olunur:

Min Azərbaycan Manatı ilə

	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2014</u>
Qısamüddətli ödənişlər (əmək haqqı)	<u>890</u>	<u>846</u>

Hökumət idarələri ilə əməliyyatlar

Bank dövlət orqanıdır və öz fəaliyyəti zamanı müxtəlif dövlət təsisatlı orqanlarla əlaqədə olur. Dövlət tərəfindən idarə olunan orqanlarla əhəmiyyətli əməliyyatlara investisiya qiymətli kağızları, dövlətin borc öhdəlikləri, hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər və faiz gəlirləri aiddir.

28 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar, davamı

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə dövriyədə olan qalıqlar, orta faiz dərəcələri, gəlir və ya xərclər haqqında məlumatlar əks olunmuşdur:

	Hökumət idarələri üzrə		İdarə heyəti üzrə		Dövlətin nəzarəti altında olan orqanlar üzrə		Cəmi
	Min Azərbaycan Manatı ilə	Orta hesablı faiz dərəcəsi, %	Min Azərbaycan Manatı ilə	Orta hesablı faiz dərəcəsi, %	Min Azərbaycan Manatı ilə	Orta hesablı faiz dərəcəsi, %	Min Azərbaycan Manatı ilə
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat							
AKTİVLƏR							
İnvestisiya qiymətli kağızları	78,921	0.01	-	-	2,836,154	0.48	2,915,075
Verilmiş kreditlər							
Əsas məbləğ	-	-	-	-	2,663,648	1.61	2,663,648
Dövlətin borc öhdəlikləri	239,603	2.00					239,603
Sair aktivlər	8	-	90	3.75	770	-	868
ÖHDƏLİKLƏR							
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,108,986	-	-	-	241,858	-	4,350,844
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	1,135,568	-	1,135,568
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	5,247	-	-	-	1,342	-	6,589
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	333,327	-	-	-	-	-	333,327
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	4,657	-	-	-	-	-	4,657
Digər öhdəliklər					245	-	245
Mənfəət (zərər)							
Faiz gəlirləri	213	-	3	-	69,948	-	70,164
Faiz xərcləri	(135)	-	-	-	(12)	-	(147)
Haqq və komissiya gəlirləri	371	-	-	-	3,974	-	4,345
Sair ümumi inzibati xərclər	-	-	-	-	(2,395)	-	(2,395)

28 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar, davamı

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2014-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə dövriyədə olan qalıqlar, orta faiz dərəcələri, gəlir və ya xərclər haqqında məlumatlar əks olunmuşdur:

	Hökumət idarələri üzrə		İdarə heyəti üzrə		Dövlətin nəzarəti altında olan orqanlar üzrə		Cəmi
	Min Azərbaycan Manatı ilə	Orta hesablı faiz dərəcəsi, %	Min Azərbaycan Manatı ilə	Orta hesablı faiz dərəcəsi, %	Min Azərbaycan Manatı ilə	Orta hesablı faiz dərəcəsi, %	Min Azərbaycan Manatı ilə
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat							
AKTİVLƏR							
İnvestisiya qiymətli kağızları	131,905	0.75	-	-	19,678	3.04	151,583
Verilmiş kreditlər							
Əsas məbləğ	-	-	-	-	1,362,202	1.90	1,362,202
Dəyərdən düşmə üzrə ehtiyatlar	-	-	-	-	-	-	-
Dövlətin borc öhdəlikləri	234,979	2.00	-	-	-	-	234,979
Sair aktivlər	41	-	57	4.60	72	-	170
ÖHDƏLİKLƏR							
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	3,343,325	-	-	-	323,586	-	3,666,911
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	126,315	-	126,315
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	1,562	-	-	-	5,202	-	6,764
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	176,643	-	-	-	-	-	176,643
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	2,898	-	-	-	-	-	2,898
Digər öhdəliklər	-	-	-	-	82	-	82
Mənfəət (zərər)							
Faiz gəlirləri	800	-	16	-	52,659	-	53,475
Faiz xərcləri	(25)	-	-	-	(130)	-	(155)
Haqq və komissiya gəlirləri	549	-	-	-	6,078	-	6,627
Sair ümumi inzibati xərclər	-	-	-	-	(1,543)	-	(1,543)

29 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı

Uçot təsnifatı və ədalətli dəyər

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin balans və ədalətli dəyərləri haqqında məlumat təqdim olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Ticarət qiymətli kağızları	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan alətlər	Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar	Kreditlər və debitor borcları	Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri	Digər amortizasiya olunan öhdəliklər	Cəmi balans məbləği	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	-	-	5,788,173	-	-	5,788,173	5,788,173
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	-	-	17,784	-	-	17,784	17,784
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	-	-	332,661	-	-	332,661	332,661
Ticarət qiymətli kağızları	2,801,748	-	-	-	-	-	2,801,748	2,801,748
Törəmə maliyyə alətləri	-	32	-	-	-	-	32	32
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	-	-	2,578,921	1,191,876	-	3,770,797	3,756,490
Banklara verilmiş kreditlər	-	-	-	5,812,054	-	-	5,812,054	5,638,608
Dövlətin bərc öhdəlikləri	-	-	-	239,603	-	-	239,603	239,603
Digər maliyyə aktivləri	-	-	-	4,521	-	-	4,521	4,521
	2,801,748	32	-	14,773,717	1,191,876	-	18,767,373	18,579,620
Dövriyyədə olan əskenaslar və sikkələr	-	-	-	-	-	5,416,751	5,416,751	5,416,751
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	4,350,844	4,350,844	4,350,844
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	3,336,202	3,336,202	3,336,202
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	6,589	6,589	6,589
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	333,327	333,327	333,327
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	4,657	4,657	4,657
Digər maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	-	6,836	6,836	6,836
	-	-	-	-	-	13,455,206	13,455,206	13,455,206

29 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı, davamı

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2014-cü il tarixinə maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin balans və ədalətli dəyərləri haqqında məlumat təqdim olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Ticarət qiymətli kağızları	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfi və ya zərərli əks olunan alətlər	Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar	Kreditlər və debitor borcları	Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri	Digər amortizasiya olunan öhdəliklər	Cəmi balans məbləği	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	-	-	4,606,805	-	-	4,606,805	4,606,805
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	-	-	538,044	-	-	538,044	538,044
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	-	-	174,540	-	-	174,540	174,540
Ticarət qiymətli kağızları	2,939,638	-	-	-	-	-	2,939,638	2,939,638
Törəmə maliyyə alətləri	-	1,422	-	-	-	-	1,422	1,422
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	-	3,300,494	91,905	207,847	-	3,600,246	3,599,746
Banklara verilmiş kreditlər	-	-	-	3,450,152	-	-	3,450,152	3,454,152
Dövlətin borc öhdəlikləri	-	-	-	234,979	-	-	234,979	234,979
Digər maliyyə aktivləri	-	-	-	42,261	-	-	42,261	42,261
	2,939,638	1,422	3,300,494	9,138,686	207,847	-	15,588,087	15,591,587
Dövrüyyədə olan əskenaslar və sikkələr	-	-	-	-	-	10,845,946	10,845,946	10,845,946
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	3,666,911	3,666,911	3,666,911
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	1,014,153	1,014,153	1,014,153
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	6,859	6,859	6,859
Törəmə maliyyə alətləri	-	353	-	-	-	-	353	353
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	-	-	-	-	27,007	27,007	27,007
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	176,643	176,643	176,643
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	-	2,898	2,898	2,898
Digər maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	-	43,158	43,158	43,158
	-	353	-	-	-	15,783,575	15,783,928	15,783,928

29 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı, davamı

Ədalətli dəyər hesablamaları, qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivini satmaq üçün əldə olunacaq və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödəniləcək qiyməti təxmini hesablamaq məqsədilə həyata keçirilir. Bununla belə, qeyri-müəyyənliklər və subyektiv mülahizələrdən istifadə şəraitində ədalətli dəyər anlayışı, aktivlərin dərhal satışı və ya öhdəliklərin ötürülməsi zamanı satış üçün nəzərdə tutulan kimi şərh olunmamalıdır.

Bank sosial-iqtisadi layihələri maliyyələşdirmək məqsədilə banklara və digər maliyyə təşkilatlarına güzəştli kreditlərin verilməsində, habelə makroiqtisadi və struktur siyasətləri Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün zəruri amillərlə tarazlaşdırmaqla iqtisadiyyatın real sektoru üçün maliyyə dəstəyinin təqdim olunmasında xüsusi rol oynayır. Rəhbərliyin fikrincə, güzəştli kreditlər kommersiya krediti verən kreditorların fəaliyyət göstərmədiyi xüsusi bazar seqmentində verilir. Verilmiş kreditlər dövlət zəmanətləri ilə təmin olunur, faiz dərəcələri və ödəniş müddətləri baxımından unikal xüsusiyyətlərə malikdir. Bu xüsusi halları nəzərə alaraq, rəhbərlik, amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan güzəştli kreditlərin balans dəyərinin, onların ədalətli dəyərinin qənaətbəxş qiymətləndirməsini əks etdirdiyini hesab edir.

Aktiv bazarda dövriyyədə olan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri kotirovka olunan bazar qiymətlərinə və ya dilerin qiymət təkliflərinə əsaslanır. Aktiv və ya öhdəliklər üzrə əməliyyatlar kifayət qədər müntəzəm və kifayət həcmdə aparıldıqda bazar aktiv hesab edilir. Bütün digər maliyyə alətləri üçün Bank digər qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə ədalətli dəyəri müəyyən edir. Seçilmiş qiymətləndirmə metodu bazar iştirakçıları tərəfindən qiymətlərin formalaşması zamanı nəzərə alınan bütün faktorları özündə birləşdirir.

Qiymətləndirmə metodlarının məqsədi qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivini satmaq üçün əldə olunacaq və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödəniləcək qiyməti əks etdirən ədalətli dəyərin müəyyənləşdirilməsidir.

Qiymətləndirmə metodlarına xalis dəyər və diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti modelləri, bazarın müşahidə oluna bilən qiymətlərinin mövcud olduğu oxşar alətlərlə müqayisə, Black-Scholes və çoxhədli qiymətləndirmə modelləri və digər qiymətləndirmə modelləri daxildir. Qiymətləndirmə metodlarında istifadə olunan ehtimal və əlavələrə risksiz və beñçmark faiz dərəcələri, kredit spredi və diskont dərəcələrinin hesablanmasında istifadə olunan digər mükafatlar, istiqraz və səhm qiymətləri, xarici valyutanın mübadilə məzənnələri, səhm indeksləri və səhm qiymətləri və gözlənilən qiymət volatilliyi və korrelyasiya daxildir. Qiymətləndirmə metodlarının məqsədi rəsmi fəaliyyət göstərən bazar iştirakçılarının müəyyən etdiyi hesabat tarixində maliyyə alətlərinin qiymətini əks etdirən ədalətli dəyərin müəyyənləşdirilməsidir.

Bank standart maliyyə alətləri və yalnız müşahidə olunan bazar məlumatından istifadə edən və rəhbərliyin mülahizəsi və qiymətləndirməsini tələb etməyən faiz və valyuta svopu kimi daha sadə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyənləşdirilməsində geniş şəkildə tanınmış qiymətləndirmə modellərindən istifadə edir. Modellərdə istifadə olunan kotirovkalar və müvafiq məlumatlar, adətən borc və pay şəklində olan qiymətli kağızlar və törəmə alətlər bazarda açıq şəkildə müşahidə olunur.

Daha mürəkkəb alətlər üçün Bank xüsusi qiymətləndirmə modellərindən istifadə edir. Bu modellərdə istifadə olunan bəzi və ya bütün mühüm əlavələr bazarda müşahidə olunmaya bilər və bu göstəricilər bazar qiymətləri və dərəcələrindən və ya mülahizələr əsasında formalaşdırılmış qiymətləndirmələrdən yarana bilər. Buna misal olaraq, fəal bazarı mövcud olmayan müəyyən kreditlər və qiymətli kağızlar, müəyyən birjadan kənar bazarın törəmə alətləri və sekyuritizasiyalarda iştirak faizlərini göstərmək olar.

29 **Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı, davamı**

Maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiymətidir, yəni, verilən və ya qəbul edilən məbləğin ədalətli dəyəri. Əgər Bank ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərin əməliyyat qiymətindən fərqləndiyini müəyyənləşdirirsə və ədalətli dəyər oxşar aktiv və öhdəliklər üzrə aktiv bazardakı qiymətə və ya bazarda müşahidə olunan məlumatlardan istifadə etməklə tətbiq olunan qiymətləndirmə metoduna əsaslanmırsa, maliyyə aləti əməliyyat qiyməti və ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyəri arasındakı fərq nəzərə alınmaqla düzəliş edilərək ədalətli dəyərlə qiymətləndirilir. Yaranmış fərq, alətin tanınma dövrü ərzində uyğun əsaslarla bazar məlumatlarında baş vermiş dəyişikliklər və ya əməliyyatın bağlanma tarixindən gec olmayaraq məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır.

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Bank ədalətli dəyərin ölçülməsində istifadə olunan əlavələrin əhəmiyyətliyini aşağıdakı ədalətli dəyər iyerarxiyasına müvafiq olaraq hesablayır:

- Səviyyə 1: eyni alətlər üçün fəal bazarda kotirovka olunan bazar qiymətləri (tənzimlənməmiş).
- Səviyyə 2: birbaşa (yəni qiymətlər kimi), və ya bilavasitə (yəni qiymətlərdən yaranan) müşahidə oluna bilən, Səviyyə 1-ə daxil edilmiş kotirovka olunan qiymətdən başqa digər məlumatlar. Bu kateqoriyaya aşağıdakılardan istifadə olunmaqla qiymətləndirilmiş alətlər daxildir: oxşar alətlər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan bazar qiymətləri; fəaldan aşağı hesab olunan bazarlarda oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər; yaxud birbaşa və ya bilavasitə bazarda müşahidə oluna bilən bütün mühüm məlumatların istifadə edildiyi digər qiymətləndirmə metodları.
- Səviyyə 3: İstifadə edilən məlumatlar müşahidə oluna bilmir. Bu kateqoriyaya qiymətləndirmə metodlarının müşahidə oluna bilən məlumata əsaslanmadığı əlavələrdən ibarət olduğu və müşahidə oluna bilməyən əlavələrin alətin qiymətləndirilməsində mühüm təsirə malik olduğu bütün alətlər daxildir. Bu kateqoriyaya oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər əsasında qiymətləndirilən alətlər daxildir və bu zaman alətlər arasında fərqi əks etdirmək üçün mühüm müşahidə olunmayan tənzimləmələr və ya mülahizələr tələb olunur.

Ədalətli dəyəri ölçmək üçün broker kotirovkaları və ya qiymət müəyyənləşdirmə xidmətləri kimi üçüncü tərəfin məlumatları istifadə olunduqda, bu qiymətləndirmənin MHBS tələblərinə uyğunluğunu təmin etmək məqsədilə üçüncü tərəflərdən əldə olunmuş dəlillər qiymətləndirilir və sənədləşdirilir. Bura aşağıdakılar daxildir:

- Broker və ya qiymət müəyyənləşdirmə xidmətinin müvafiq maliyyə aləti növü üzrə qiymətin müəyyənləşdirilməsi üçün Bank tərəfindən təsdiq olunmasının yoxlanılması;
- ədalətli dəyərin həqiqi bazar əməliyyatlarını təqdim etmə səviyyəsinin öyrənilməsi;
- oxşar alətlər üçün qiymətlər ədalətli dəyəri ölçmək üçün istifadə olunduqda, bu qiymətlərin ölçmə əsasında alətin xüsusiyyətlərini əks etdirmək üçün tənzimlənmə qaydası;
- eyni maliyyə aləti üçün bir neçə kotirovka əldə olunduğu halda, həmin kotirovkalardan istifadə etməklə ədalətli dəyərin necə müəyyənləşdirilməsi qaydası.

29 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı, davamı

Aşağıdakı cədvəl ədalətli dəyərin ölçülməsinin təsnif olunduğu ədalətli dəyər iyerarxiyasında səviyyələr üzrə 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülmüş maliyyə alətlərini təhlil edir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Ticarət qiymətli kağızları	2,801,748	-	2,801,748
Törəmə maliyyə alətləri	-	32	32
Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri			
- Borc və sair sabit gəlirli alətlər	1,191,876	-	1,191,876
	3,993,624	32	3,993,656

Aşağıdakı cədvəl ədalətli dəyərin ölçülməsinin təsnif olunduğu ədalətli dəyər iyerarxiyasında səviyyələr üzrə 31 dekabr 2014-cü il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülmüş maliyyə alətlərini təhlil edir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Ticarət qiymətli kağızları	2,939,638	-	2,939,638
Törəmə maliyyə alətləri	-	1,422	1,422
Satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri			
- Borc və sair sabit gəlirli alətlər	207,847	-	207,847
	3,147,485	1,422	3,148,907
Maliyyə öhdəlikləri			
Törəmə maliyyə alətləri	-	(353)	(353)
	-	(353)	(353)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ədalətli dəyərle ölçülməyən maliyyə alətlərinin dəyərinin iyerarxiya üzrə təhlili verilmişdir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Cəmi ədalətli dəyər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	5,788,173	5,788,173	5,788,173
Banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	-	17,784	17,784	17,784
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	332,661	332,661	332,661
Banklara verilmiş kreditlər	-	5,638,608	5,638,608	5,812,054
<i>İnvestisiya qiymətli kağızları</i>				
- Kreditlər və avanslar	-	2,578,921	2,578,921	2,578,921
Dövlətin borc öhdəlikləri	-	239,603	239,603	239,603
Digər maliyyə aktivləri	-	4,521	4,521	4,521
ÖHDƏLİKLƏR				
Dövrüyyədə olan əskinaslar və sikkələr	5,416,751	-	5,416,751	5,416,751
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	4,350,844	4,350,844	4,350,844
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	3,336,202	3,336,202	3,336,202
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	6,589	6,589	6,589
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	333,327	333,327	333,327
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	4,657	4,657	4,657
Digər maliyyə öhdəlikləri	-	6,836	6,836	6,836

29 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı, davamı

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2014-cü il tarixinə ədalətli dəyərle ölçülməyən maliyyə alətlərinin dəyərinin iyerarxiya üzrə təhlili verilmişdir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	<u>Səviyyə 1</u>	<u>Səviyyə 2</u>	<u>Cəmi ədalətli dəyər</u>	<u>Cəmi balans dəyəri</u>
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	5,144,849	5,144,849	5,144,849
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	174,540	174,540	174,540
Banklara verilmiş kreditlər	-	3,454,152	3,454,152	3,450,152
<i>İnvestisiya qiymətli kağızları</i>				
- Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiyalar	3,300,494	-	3,300,494	3,300,494
- Kreditlər və avanslar	-	91,405	91,405	91,905
Dövlətin borc öhdəlikləri	-	234,979	234,979	234,979
Digər maliyyə aktivləri	-	42,261	42,261	42,261
ÖHDƏLİKLƏR				
Dövriyyədə olan əskinaslar və sikkələr	10,845,946	-	10,845,946	10,845,946
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	3,666,911	3,666,911	3,666,911
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	1,014,153	1,014,153	1,014,153
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	6,859	6,859	6,859
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	27,007	-	27,007	27,007
BVF ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	176,643	176,643	176,643
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	2,898	2,898	2,898
Digər maliyyə öhdəlikləri	-	43,158	43,158	43,158